

SÖKAREN

NR 6

1973

LÖSNUMMERPRIS 3:50 inkl. moms

St. Clement-basilikan i Rom. Ett framgrävt Mithrastempel från 100-talet e. Kr.

Olle Hjern:

MITHRASKULTEN I ANTIKEN

Vid vår tideräknings början och kristendomens framträdande tillbads i Medelhavsområdet en mängd olika gudar och gudinnor inom skilda religioner. Många tempel och heliga platser fyllde den antika världen. Religionens utövande var ofta en statsangelägenhet, men tvivlet på

gudarnas makt bredde mer och mer ut sig. Den romerske kejsaren Augustus sökte med olika medel återställa religionens inflytande, men någon mer djupgående förändring kunde han inte åstadkomma, ehuru religiöst präglade filosofiska riktningar gjorde framsteg, stoiker-

nas och nypythagoréernas skolor blomstrade; och många sökte med hjälp av astrologi och rådfrågande av orakel stöd i sin osäkerhet i tillvaron.

Men cirka 200 år efter början av vår tideräkning tycks religionen i alla dess former ha vaknat till nytt

liv. Hela det stora romerska världsväldet genomkorsades då ständigt av de mest intensivt religiösa strömningar. Orsaken därtill var nog den märkliga våg av andliga rörelser som främst från Iran och imperiets östliga provinser trängde in emot huvudstaden, Rom. Från Syrien kom tillbedjan av den syriska gudinan, "Dea Syria", som vid ett tillfälle kallade rikets slavar till uppror, vidare solguden från Emesa, vars unge präst Heliogabalus en tid gjordes till rikets kejsare och som sådan främjade såväl orgiastiska kultinslag som strävanden mot en universalreligion. Judendom och kristendom trängde också fram från öster för att snart vinna anhängare över hela riket. Från Mindre Asien kom dyrkan av Kybele, den Stora Modern, vars heliga sten vördades i en helgedom på Palatinen i Rom, där hon betjänades av präster, som i extatisk hängivelse berövat sig sin mandom och därmed helt invigt sig till hennes tjänst.

I stor utsträckning var de religiösa kulterna organiserade i mysterie-samfund. De hade alltså en hemlig karaktär och krävde särskilda invigningar för medlemskap. Ute i de romerska provinserna hade funnits flera starkt nationellt präglade kulturer, som med hjälp av förbättrade kommunikationer snabbt spreds över till rikets mest avlägsna delar, såsom till Britannien och Mellaneuropa. Isis' och Osiris' mysterier utövades på många sin lockelse, säkert till en del på grund av fasthållandet vid egyptiska traditioner, som gav kulten ett exotiskt fängslande drag. På liknande sätt blev förmodligen den främmande, persiska prägeln en tillgång för den mycket betydande mysteriereligion som dyrkade guden Mithras.

Ursprunget till Mithraskulten i det romerska riket är något dunkelt, men troligen kan den härledas från dyrkan av den iranske och indiske guden Mithra, som var edens och fördragens, rättens och rättfärdighetens gud, den allseende himmelsguden.

Tidigt har tydligen dyrkan av denna gud blivit förbunden med djurkult, med föreställningar om den i begynnelsen skapade "urtjuren" som den gudomliga livskraftens inkarnation. Genom att i kamp besegra eller genom att offra tjurar förnyade man denna kraft här i världen. Denna kult måste på många sätt ha stått i strid med den iranske profeten Zarathustras förkunnelse och blev därför också tydligen tidvis tillbakaträngd i det gamla Iran. Under år-

Marmorhuvud av Mithras, med frygisk mössa. Från Mithrastemplet i Walbrook, England.

hundradena närmast före vår tideräkning början tycks emellertid "magerna", den sällsamma gemenskapen av religionens särskilda vårdare och invigda i Iran, ha framträtt som aktiva företrädare av i stort sett samma religion som med tiden skulle framträda i Mithras' mysteriesamfund. De intresserade sig mycket för astrologiska frågor, och betecknade nog möter vi dem i Nya Testamentet, där det berättas, hur de följer stjärnan för att kunna uppsöka den nyfödde frälsarkonungen.

Många drag blir uppenbarligen särskilt betonade, när den indisk-iranske himmelsguden Mitra omvandlas till den hellenistisk-romerske mysterieguden Mithras. Ett sådant är det starka militära draget, som tyder på att mysterierna först organiserats bland soldater. Sådana samfund måste ha funnits bland soldaterna i arméerna hos konung Mithradates, den kraftfulle härskare i Mindre Asien som länge bjöd motstånd mot de framträngande romar-

na. Delar av Mithradates' krossade här slog sig ned kring staden Tarsus i Cilicien, vid Medelhavets nordöstra hörn, varifrån bl. a. aposteln Paulus stammade, där de såsom "sjörövare" oroade romarna. Den romerske fältherren Pompejus lyckades besegra dem och förde år 67 f. Kr. åtskilliga av dem som fångar till Italien. Bland dessa var Mithras' mysterieförbund redan fullt utbildade, och de tilldrog sig snart stor uppmärksamhet i Rom.

Den verkliga blomstringen för Mithraskulten kom under 100-, 200- och 300-talet, då Mithrashelgedomar i mängd inrättades i de flesta större städer i riket, särskilt i militära centra. Lämningar av Mithrastempel finns ännu på så skilda håll som Dura-Europos i Syrien, Rom och Ostia i Italien samt London och Newcastle-on-Tyne i England.

Vanligen var helgedomarna små, så att de där församlade lätt kunde lära känna varandra och uppleva en djup brödragemenskap. Om en för-

samling blev för stor, grundade man som regel nya helgedomar för att kunna dela upp folket och bevara gemenskapens intima karaktär. Så gott som alla helgedomar hade formen av grottor (över vilka senare kristna kyrkor ofta byggdes). Under 200-talet gynnades Mithrasreligionen av kejsarna, och i Rom tycks det då ha funnits vissa kejserliga hovhelgedomar.

Mithras' anhängare lade särskild vikt vid de militära dygderna, mod, uthållighet, vaksamhet och pliktuppfyllelse i det allmännas tjänst, och de fostrades till sanningsenlighet, trofasthet och socialt ansvar. Mithras uppfattades som den människo-gestaltade gudomlige medlaren mellan det eviga solväsendet och de jordiska samfundsordningarna, och det låg då nära till hands för många att betrakta kejsaren som både solens och Mithras' mänskliga inkarnation eller avglans. På sina mynt använde ofta kejsarna själva solens fyrspann, som även symboliserade Mithras. Kejsar Aurelianus gjorde på 270-talet solmonoteismen, dyrkan av "Sol Invictus", "den Obesegrade Solen", till ett slags statsreligion, och denna kult var utan tvivel väsentligen byggd på en identifikation av den syriske solguden med Mithras. År 308 lät kejsar Diocletianus tillsammans med sina två medkejsare Galerius och Licinius i Carnuntum vid Donau inviga ett altare åt Mithras som sitt rikets skyddsherre, "fautori imperii sui", "sin kejsarmakts gynnare". Snart därefter framträdde Konstantin den store på kejsartronen, först som Licinius förbundne, även han till att börja med en hängiven tillbedjare av Mithras. Kulten av honom var uppenbarligen på många sätt nyttig för samhället, men den växande kristna kyrkans intolerans mot densamma gav samtidigt upphov till stora problem, då det gällde medborgarnas lojalitet och rikets sammanhållning.

I centrum av varje Mithrashelgedom fanns en bild av den unge och starke guden, då han utför sitt storverk, dödandet av urtjuren, varigenom livets krafter bryter fram i världen. Kultbilden var ett slags altartavla, vars motiv i symbolisk form gav uttryck för det väsentliga i frälsningsmysteriet. Den bakomliggande myten berättar om en övergång från kaos till kosmos, om en gudomlig nyskapelse genom de vilda naturkrafternas tyglade. Mithras representerar den gudomlige hjälte, det gudomliga ljus, som bringar ordning i mörkret. Stundom möter vi

också bildframställningar av hur han vid sin födelse tränger fram ur en klippa, "den födande stenen", "petra genetrix", som ofta fanns avbildad i templen. Redan vid födelsen har han sin karakteristiska frygiska mössa på huvudet, en kniv i ena handen och i den andra en fackla, som lyser upp i mörkret. Han är vigd till att nedkämpa alla förödande makter och bringa det sanna ljuset i världen. Herdar kommer för att tillbedja det gudomliga barnet och för att ge honom gåvor från markens växtlighet.

Därefter måste Mithras ge sig ut för att "kämpa den goda kampen", och den förste som han måste möta i strid är sällsamt nog solguden. Denne blir övervunnen och måste erkänna den unge Mithras' överlägsenhet. Mithras ger honom då den strålkrona, som han sedan dess bär, och med handslag sluter de ett högtidligt vänskapsförbund. Mithras måste sedan ge sig i kamp med den vilda tjuren, och solguden ger honom genom sin budbärare korpen befallning att döda den.

Tjuren dödas under hårda strapatser, och genom att dess blod utgjutes, växer alla slags livgivande örter fram ur marken. Ur hans kropp växte säd fram, och blodet förvandlades till vin — detta var beståndsdelarna i de heliga måltider som spelade en betydande roll i Mithras' mysterier och som företrädare för kristendomen stundom ville beteckna som "djävulens bländverk". De onda makterna, på kultbilderna förebildade av en skorpio, en myra och en orm, försökte förtära tjurens testiklar och hans säd, men månen ingrep och samlade upp säden, varigenom alla slags nyttiga djur och växter framalstrades. Trots de onda makternas anslag blev människor, djur och växter till, och den dödade tjurens själ blir en gudom i den högstes himmel. Sedan Mithras fullgjort sitt uppdrag för världen håller han en festmåltid med sin vän solguden och far så upp till himmel.

Allt detta var givetvis symboliska skeenden, som hade sina motsvarigheter i mysterieriterna. Det gällde utan tvivel främst att genom hård askes och disciplin övervinna "tjuren inom sig" och på så sätt bli delaktig av det gudomliga ljuset, det eviga livet och alla livgivande krafter.

Mithras, "den obesegrade", föddes varje år på nytt ur klippan den 25 december, alltså vid den tid då ljuset återigen är i tilltagande. I myterna skiljs han ju ofta från solen,

men ändå uppfattades han ofta själv som solen — han anropades som "Sol invictus Mithras", "den obesegrade solen Mithras". — Senare kom också Kristus att betraktas som "den obesegrade solen".

I tidens begynnelse hade Mithras dödat tjuren i en grotta, och detta dödande — förenat med återuppståndelse till nytt liv — upprepades nu regelbundet i Mithraskultens mysteriegrottor. I dessa symboliserades hela kosmos, där taket med djurkretsens tecken var en bild av himlavalvet, och där golvet ibland var täckt av symboler för de sju planetfärerna. Genom dödandet av tjuren gavs uppståndelse och liv åt hela världsallett. Det finns i gjorda fynd också bevis för att bokstavliga tjuroffer verkligen förekom i mysteriegrottorna.

I grottorna ser man alltid två gestalter vid Mithras' sida, en med höjd och en med sänkt fackla. Det är Cautes och Cautopates, morgonrodnaden och skymningen, som omger Mithras, det klara middagsljuset, vilkens mantel ofta var prydd med sju stjärnor. Här avbildades också de sju planetgudomligheter som gav namn åt veckans sju dagar, varvid den första, söndagen, var vigd åt Mithras som den obesegrade solen. Denna indelning av veckan kom genom Mithrasmysterierna sedan att förmedlas till hela världen.

En vanlig gestalt i Mithrasgrottornas avbildningar är Aion, tidens eller evighetens sällsamme gud, som än avbildas i människogestalt, än i djurform. Genomgående är det skräckinjagande i hans yttre gestalt, och av lämningar att döma har eld flammats ut från hans bilder mot mysterierna. Aion har identifierats med den iranske Zervan, med den grekiske Chronos och med den romerske Saturnus, och säkert skulle han erinra de invigda om tidsåldrar-nas, "eonernas", växlingar och ständiga återkomst.

På bilderna av Aion kan man finna djurkretsens tecken innejslade, och en stående symbol är den orm, som sju gånger ringlar sig kring honom. Den bokstavligen eldsprutande Aion är då det samtidigt förstörande och livgivande solväsendet mitt ibland de sju planeterna, den kosmiska ormens sju vindlingar. Ur den renande elden skulle en gång Saturnus' tidsålder, guldåldern, fre-dens, fridens och rättfärdighetens oskuldsfulla ursprungstillstånd bland oss människor, åter träda fram, då andligt talat Mithras åter skulle födas ur klippan och hela

världen förnyas. En försmak av den förnyelsen skulle helt visst den enskilde mysten få genom vad han erfor under invigningarna.

Ett steg mot en sådan förnyelse visste sig säkert många ta genom det s. k. tauroboliet, genom dopet i den helgade tjurens livgivande blod, som även förekom i andra mysterier, särskilt i den Stora Moderns, i Kybeles. Mysten befann sig härvid i en håla, vars tak var rikligt försett med hål. Över detta offrades en tjur, vars blod rann ned och övergöt den människa som befann sig därunder, och hon sades därigenom bli "in aeternum renatus", "för evigheten pånyttfödd". Bland dem som undergått detta befann sig 300-talets store Mithrasdyrkare på den romerska kejsartronen, Julianus.

Genom invigningarna kunde människorna starkt uppleva hur bundenheten vid ödesmakernas bojor blev bruten, hur de kom i kontakt med nya gudomliga krafter och erhöill förvisning om evigt och saligt liv efter döden. När kyrkofadern Hieronymus i slutet av 300-talet nämner, att det sista Mithrastemplet i Rom just brutits ned, omtalar han sju grader för invigningarna, vilka graders existens också bekräftas av märkliga bildserier i några av de många Mithrashelgedomarna i Roms hamnstad Ostia. Mysterna fick genomgå korpens, den trolovades, soldatens, lejonets, perserns, sollöparens och faderns olika grader. Korpen förmedlade ju en gång till Mithras befallningen att ta det avgörande steget för världens frälsning, dödandet av tjuren, och på ett motsvarande sätt gällde det för mysten att efter det första steget under allt mer prövande invigningar fortskrida på pånyttfödelsens väg.

Kejsar Julianus, "avfällingen" från kristendomen, uttalade vid ett tillfälle sin beundran över de svåra prövningarna vid Mithrasinvigningarna och de invigdas brännmärken. Bevarade avbildningar visar invigda med soltecknet, ett snedställt kors, inbränt i pannan. Mysterna lär ha kastats bundna i gravar med vatten och i sista stund ha upplevt räddningen, liksom de inte bara synes ha fått genomgå dop i vatten eller blod utan också verkliga dop i eld.

"Herre, var hälsad, Du vattnets härskare, var hälsad, Du andens mäktige. Herre, återigen född går jag över gränsen, i det att jag blir upphöjd, och då jag blir upphöjd, dör jag. Född med en födelse från livets ursprung, vandrar jag förlossad

till gränsövergången, min väg, såsom Du har förordnat den, såsom Du har stiftat lag och skapat mysteriet." Dessa rader från slutorden i den i Egypten funna senantika s. k. Mithrasliturgien belyser på ett talande sätt, hur man i mysterierna upplevde nytt liv genom döden, hur den som miste sitt liv, skulle finna sitt liv, såsom även Nya Testamentet uttrycker det.

Säkerligen innebar mystens vandring genom graderna en intensiv träning av hans vilja, intuition och förnuft, ett disciplinerande och skolande av hela hans varelse. Han erfor hur invigningarna gav honom allt djupare delaktighet i gudomlig natur. Mithras soldat fick lära sig att osjälviskt offra alla världsliga ärebetygelser åt sin gud, samtidigt som han undervisades i att aldrig förtrötta i den kamp mellan det godas och det ondas, ljusets och mörkrets, makter, där han ständigt var ställd. En viss kärv askes var alltid ett ge-

nomgående drag.

För kejsar Julianus, under vilkens styrelse under 350- och 360-talet Mithrasreligionen hade en av sina sista blomstringstider, var denna världens sol en avglans av den högre världens, och Mithras står för honom som en symbol för dess allt livgivande kraft i universum. Mithras förde själen genom planetsfärerna hän emot den högre värld, där den, renad och upplyst, bodde samman med gudarna, med det gudomliga, och där den sedan genom honom ständigt fick del av himmelens eviga ljus.

I det gamla Irans tempel hade den heliga elden alltid djupt vördats, och detsamma måste ha varit fallet i Mithras' mysterier. Människans ädlaste beståndsdel, hennes själ, ansågs tillhöra elden, det ädlaste av elementen, och de mänskliga kropparna troddes få sitt liv genom gnistor, nedsända från solen. Den mänskliga själen menades således även tillhöra

solen, varför denna helt naturligt drog den till sig, när dess kroppsliga hölje hade tjänat ut här i denna världen — "solen har ryckt mig bort" kan det heta på gravinskrifter. Solnaturen kunde allt klarare framträda ju mer det onda i människan genom andliga segrar i olika frestelser och prövningar blivit bortbränt.

I den senantika världen hade människorna tillgång till filosofernas underbara beskrivningar av den andra världen, och mycken kunskap om denna kunde också förmedlas till det romerska riket från Indien och andra av österns länder. Men kanske var det först i mysterierna, som de enskilda människorna på ett oförglömligt sätt fick föras in i och erfa den inre verkligheten i dessa framställningar av ett högre liv, av de himmelska urbilderna bakom denna världens yttre fenomen. Sökande människor stärktes i sin förhoppning om evigt liv och om guldålderns återkomst, om uppståndelsens nya vår för envar. Invigningsdagen brukade man räkna som sin verkliga födelsedag som människa.

Genom mysterierna hade exempelvis kejsar Julianus fått hjälp att upptäcka den universella gudomen bakom alla yttre namn, bilder och kulter. Genom invigning av mysten till "perser" eller "egyptier" upplevde denne sig säkert ha fått ett nytt nationellt medborgarskap, med alla dets heliga traditioner, men framför allt fick han givetvis då lära sig det universellt mänskliga i de jordiska nationernas speciella egenskaper. Tanken på hela mänsklighetens broderskap bör ha legat nära.

Den svenske slavisten och skalden Sigurd Agrell fängslades på sin tid mycket av Mithrasmysterierna, och från dessas symbolik ville han härleda den nordiska runradens och runmagiens ursprung. I gammalnordiska dokument ville han vidare se antydningar om en konkurrens mellan Oden och Mithras i det forna Skandinavien.

Bland vår tids andliga ledare har särskilt Rudolf Steiner uppmärksammat Mithras' mysterier, och han återkommer i sina skrifter ofta till deras invigningar. På ockult väg sökte han ytterligare utforska dem och menade, att deras syfte var att leda människor till ett högre skådande av andliga verkligheter och till ett slutligt invigande i den universella Kristusprincipen. Vi vet av litterära antydningar från antiken, att en invigning till en mysteriegud kunde uppfattas som en invigning till Kristus, men sådana anspråk

från mysteriernas sida skulle helt visst inte ha gjort dem mer tolererade av den kristna kyrkan, snarare tvärtom. Steiner ansåg även, att tydliga spår av stadierna i Mithrasinvigningarna kunde iakttas i Johannes' evangelium i Nya Testamentet.

Under 300-talet började den segrande kristendomen en skoningslös förföljelse mot kulten av Mithras. Mängder av hans helgedomar måste ha förstörts helt överraskande och med en enastående effektivitet. Men säkert hade mysterierna givit många impulser åt den av kyrkan rätt obundna religionsfilosofi, som ännu en tid kunde bedrivas, och man får väl ingalunda utsluta, att mycket inom dem också förts vidare på rent underjordiska vägar.

In i det sista försvarades mysterierna och de gamla kulterna av senatsaristokratien i Rom, vars 384 avlidne stadsprefekt Vettius Agorius Praetextatus hörde till mysteriernas främsta präster och invigda. Dennes vän och trosfrände Flavianus blev senare det kejsarliga livgardets befälhavare. Från deras krets härstammar Macrobius' ännu bevarade verk "Saturnalia", som förkunnar en universell solreligion.

År 394 samlades motståndarna mot den kyrkliga fanatismen vid Aquileja i norra Italien, under ledning av Flavianus i förbund med den germanske hedningen Arbogast, som fungerade som militär ledare, och den kristne hellenisten och retorikläraren Eugenius, vilken utropats till kejsare, till en sista strid, men motståndarna, under kejsar Teodosius' ledning, vann efter en synnerligen hård kamp en överväldigande seger. Sedan blev det förenat med livsfara för en människa att på något sätt antyda deltagande i Mithras' mysterier.

Den täta kedjan av helgedomar längs rikets nordgräns, från nuvarande Rumänien upp emot Skottland, blev, om templen än råkat skonas av de kristna, övergiven som följd av germanernas framträngande. Slutet blev dramatiskt, men inte utan skäl ansåg fransmannen Ernest Renan Mithrasreligionen som kristendomens allvarligaste medtävlare i den antika världen, och från denna måste också många drag i den senare västerländska kristendomen häröra.

Översiktslitteratur:

Agrell, Sigurd: Senantik mysteriereligion och nordisk runmagi. Stockholm 1931.
Briem, Efraim: Mysterier och myste-

rieförbund. Stockholm 1932.
Cumont, Franz: The Mysteries of Mithra. New York 1956.
Cumont, Franz: After life in Roman Paganism. New York (1922) 1959.
Eitrem, S.: Mysteriereligioner i antikken. Oslo 1942.
Vermaseren, M. J.: Mithras. Stuttgart (Urban Bücher 83) 1965.

Viktiga källskrifter:

Vermaseren, M. J.: Corpus Inscriptionum et Monumentorum Religionis Mithriacae, Haag 1956.
The works of the emperor Julian, utgivna av W. C. Wright i grekisk-engelsk upplaga i "Loeb Classical Library".
Eine Mithrasliturgie, utgiven av A. Dietrich, andra upplagan Leipzig och Berlin 1910.

Anm. Artikelförfattaren, fil. kand. Olle Hjern, är präst inom den swedenborgska, internationella "Nova Hierosolyma"-kyrkan, stationerad i Stockholm. Han bedriver "på fritiden" studier i senantik religion vid Stockholms Universitet, där han också är ordförande i Religionshistoriska Föreningen.

Detaljer på Mithrasaltaret i St. Clement-basilikan i Rom.

SM:

FALLET BARBRO KARLÉN

Veckotidningen Min Värld hade i nr 9 i år ett reportage om Barbro Karlén och hennes upplevelse att hon varit Anne Frank i ett tidigare liv. Detta ledde till ett par mycket negativa, offentliga reaktioner. Fredagen den 2 mars framträdde journalisten Cordelia Edvardson i programmet "OBS!" i radion och angrep Min Värld från pressetiska synpunkter. Hon fördömde införandet av Barbro Karlén-artikeln och kallade den "en skam för svensk press".

Cordelia Edvardson, som själv suttit i koncentrationslägret Auschwitz, menade att det är oförsvarligt att utnyttja Anne Frank-minnet så som skett. En normal journalistisk yrkes-heder borde ha förbjudit Min Värld att publicera artikeln. Hon talade om grov skändning och cyniskt utnyttjande av Anne Franks minne. Hon gjorde det i namn av alla som i likhet med Anne Frank inte längre kan försvara sig själva; hon gjorde det även i de överlevandes namn, till vilka hon själv hör. Anne Frank dog inte för att höja Min Världs upplaga, sa Cordelia Edvardson i radion.

Edvardson, som tydligen anser det självklart att Barbro Karlén inte har varit Anne Frank i ett tidigare liv, påstod att två detaljer som Barbro ger, är oriktiga: "Barbro förkunnar att hon inte tål lukten av gas. Anne Frank gasades inte, hon dog av svält och umbäranden. Barbro ryser vid blotta åsynen av ett rakblad, 'det minner mig om fasan jag kände när jag i Annes gestalt kom till koncentrationslägret och de rakade av mig allt mitt hår'. Mig veterligen rakades inte fångarna i Bergen-Belsen."

Hur förhåller det sig nu med dessa påståenden? Enligt artikeln i Min Värld säger inte Barbro att Anne Frank gasades ihjäl. Hon berättar bara att hon inte tål lukten av gas. Uppgiften att Anne Frank dog av svält och umbäranden finner inget riktigt stöd i Ernst Schnabels bok

"Vem var Anne Frank?". Denne författare skriver, vad jag kan se, endast: "Jag har hört sägas att Anne dog i tyfus." Där är det alltså inte fråga om något bestämt påstående. Man tycks inte veta hur Anne Frank dog.

"Mig veterligen", sa Edvardson, rakades inte fångarna i Bergen-Belsen. Men Anne var inte hela tiden i Belsen. Hon kom dit närmast från Auschwitz och hade dessförinnan varit i andra läger — enligt Schnabel. På sidan 163 i den svenska upplagan av "Vem var Anne Frank?" har Schnabel ett citat från en fru de Wieck — "jag tyckte att hon (Anne) var ännu vackrare i Birkenau än i Westerbork, fastän hon inte längre hade sitt långa hår kvar. För de hade genast vid ankomsten klippt av oss håret."

I en liten "kulturartikel" i Expressen under rubriken "Snusk i Min Värld" upprepade en skribent Karl Sundén, som är lärare i religionskunskap, den 8 mars Edvardsons uppgifter. Han skrev bl. a.: "Men i Bergen-Belsen rakade man inte fångarnas huvuden och Anne dog av svält, inte av gas." Den reserverande formuleringen av Edvardson "mig veterligen" har Sundén förbiset och förstärkt uttalandet till ett kategoriskt påstående att "i Bergen-Belsen rakade man inte fångarnas huvuden".

*

Att Edvardson och Sundén är okunniga om reinkarnationsproblematiken och inte läst om de vederhäftiga forskningar som utförts av framför allt professor Ian Stevenson vid Virginiauniversitetet i USA, synes uppenbart. Okunnighet är ju i och för sig något förlåtligt, men när det tas till bas för offentliga, otrevliga angrepp på en annan person, då måste man reagera. Det pressetiska problemet är här inte om Anne Franks namn får "utnyttjas" av en veckotidning, utan det är om en

svensk kvinna skall få ge offentlighet åt sin upplevelse att ha existerat tidigare i Anne Franks gestalt utan att bli påhoppad och nedvärderad som människa i massmedia — i det här fallet radion och Expressen.

Jag har skriftligen bett Barbro kommentera Edvardsons och Sundéns uppgifter om Anne Frank. Hon har svarat att hon "har ingen som helst anledning att kommentera någon av dessa personer, eller att bevisa eller försöka överbevisa motsatsen". Men hon understryker: "Anne svält inte ihjäl!"

Barbro skriver till mig att antingen begriper folk den enkla sanningen om reinkarnationen och är tacksamma för varje litet ljussken de får på vägen — i annat fall är det totalt meningslöst att ens försöka nå dessa människor som sitter fast förankrade i sin egen tro. Vidare: "Jag bara minns tidigare liv precis som man minns minnen från barndomen i detta livet, det är så självklart och enkelt." "Från jag var 2 år har jag vetat om mitt liv som Anne. Men jag har inget behov att bevisa detta. De som tror på mig får göra detta, de som uppfatta återfödelsen som lögn har jag också hel förståelse för."

För att Edvardson och Sundén skulle få veta litet om reinkarnationsproblemet skickade jag dem en del litteratur, nämligen några nummer av Sökaren med bl. a. en artikel om Stevensons stora bok "Twenty Cases Suggestive of Reincarnation", en brevintervju med Stevenson samt Birgit Langes vederhäftiga bok "Jordskred?". Jag sände dem också ett preliminärt manuskript till detta nummers artikel om Barbro Karlén och angreppen på henne. Det manuskriptet fick också Barbro själv. Med utgångspunkt därifrån uttalar sig Cordelia Edvardson på följande sätt:

"Det är med stor olust jag kommenterar artikeln om Barbro Kar-

lén och Anne Frank. Men o.k. då ett sista svar:

När B. K. i samband med sitt påstående om att ha varit Anne Frank i sitt tidigare liv talar om att hon inte tål lukten av gas (vem gör det för övrigt?) är den enda rimliga tolkningen av påståendet att hon därmed vill antyda att Anne Frank gasades. Men hur Anne Frank än dog — inte gasades hon. Av den enkla anledningen att det inte fanns gaskammare i Bergen-Belsen.

Vad håret beträffar. Visst klipptes håret på fångarna i Auschwitz, jag råkar veta det. Men några rakblad var inte inblandade i sammanhanget. Utom i de fall då håret verkligen **rakades** av i sin helhet, som en bestraffning för någon förseelse.

Men allt detta är egentligen likgiltigt. Jag har i det längsta hoppats att slippa ta upp en diskussion i kärnfrågan. Men låt mig nu säga det i klartext: B. K:s **offentliggörande** av sin tro att hon har varit Anne Frank vittnar om en hart när otrolig brist på fantasi, medmännisklighet och vanlig takt och anständighet.

Så vitt jag vet är Anne Franks far fortfarande i livet. Hur tror Ni att det skulle kännas för honom att konfronteras med sin 'pånyttfödda' dotter i det svenska välståndsbarnets Barbro Karléns välmående gestalt? Skall han kanske också betrakta B. K:s väntade barn som det barnbarn han aldrig fick den gången det begav sig? Fattar Ni inte hur grymt detta är? Och inte bara mot Anne Franks far, utan mot alla som har anledning att kalla Anne Frank 'vår syster', en av de våra.

Givetvis kan jag hysa all respekt för folk som tror på reinkarnationen. Och visst skall de ha rätt att förkunna sin lära. Men ingenting i världen ger dem rätten att klampa omkring i andra människors öppna sår. Om Barbro Karlén tror att hon varit Anne Frank bör hon bevara denna tro som en helig hemlighet i sitt hjärtas djup. Genom att basunera ut den på gator och torg brister hon inte bara i mänsklig hänsyn, hon skadar också reinkarnationens sak.

För mig, och tror jag många andra, är nämligen **B. K:s framträdande det avgörande beviset för att hon aldrig kan ha varit Anne Frank**. Hur många 'detaljer' hon än skulle 'minnas' så skulle jag inte tro henne. Det avgörande 'beviset' fattas nämligen: Smärtan, förtvivlan, sorgen och vreden som namnet Anne Frank och vad det representerar, väcker hos alla som var med, eller

åtminstone har den förmåga till identifikation som B. K. så totalt saknar. Vad en återfödd Anne Frank än skulle företa sig, inte skulle hon använda sitt, och miljoner andras, öde som garnering på en artikel, fylld av konstigheter, i Min Värld. Hon skulle tåga. Wovon man nicht sprechen kann, darüber muss man schweigen. Den lärdomen borde Barbro Karlén ta till sig. För sin egen skull, för sina medmänniskors skull, och faktiskt även för reinkarnationstankens anseendes skull.

Cordelia Edvardson"

*

Cordelia Edvardsons angrepp i radion på Barbro Karlén och Min Värld samt de synpunkter hon uttryckt ovan måste ju ses och förstås mot bakgrund av hennes egna upplevelser som förödmjukad fånge i ett nazistiskt koncentrationsläger. Men jag kan inte ge henne rätt i sak.

Edvardson säger att ihjälgasning av fångar inte förekom i Bergen-Belsen (där Anne Frank dog) och att rakning av deras huvuden inte gjordes i Auschwitz (varifrån Anne kom till Belsen). Men det **kan** vara så — om Barbro reinkarnationsminnen är verkliga — att hon utan detaljerinringar på dessa punkter ändå har kommit att associera koncentrationslägret, vars förhållanden hon svagt minns, med gas och rakblad. Om det är något som inte stämmer i Barbro's uppgifter, **behöver** det inte betyda att hon inte har verkliga minnen av ett liv som Anne Frank. Något avgörande bevis för eller mot ger inte dessa detaljer.

Edvardson ser "fallet Barbro Karlén" från nazistoffrens synpunkt och deras minne. Jag ser det från reinkarnationsforskningens synpunkt — och Barbro Karléns. Att Barbro's framträdande kan illa beröra Anne Franks far och många andra personer, som på olika sätt har förbindelse med minnet av Anne Frank, kan jag inte uppfatta som ett giltigt skäl till offentlig, nedvärderande kritik av en person som **kan** ha varit Anne Frank och som berättar om sina minnen.

Att nazismens offer inte får glömmas bort eller utnyttjas i ovidkommande sammanhang kan inte få utgöra ett förbud för någon att berätta om minnen av tidigare liv — även om den förra gestalten har varit ett av offren. Jag kan inte acceptera begränsningar i människors rätt att berätta om vad de upplever som minnen av tidigare liv. Och i synnerhet kan jag inte acceptera att de som uppriktigt berättar skall från-

tas heder och ära av folk som saklöst förnekar alla deras uppgifter. Om minnen av reinkarnationstyp börjar bli föremål för förakt i massmedia, leder det till att personer som har sådana minnen, håller inne med dem, till men för forskningen.

Edvardson menar att Barbro skulle ha betett sig annorlunda om hon verkligen varit Anne Frank. Hon tycks utgå från att om verklig identitet existerar, skall den senare personen visa ett beteende som helt stämmer med vad man väntar sig att den förra personen skulle ha gjort. Men är det så säkert? Barbro säger att hennes minnen av Anne Frank-livet har bleknat. Nu är hon först och främst Barbro och betar sig som det svenska välståndsbarnet Barbro.

Vad Anne Franks far Otto Frank beträffar — om han fortfarande är i livet — vore det bästa från reinkarnationsforskningens synpunkt om han vore positivt intresserad av möjligheten att Barbro Karlén är hans återfödda dotter och tog — eller medgav — kontakt med henne för att själv kunna bilda sig en uppfattning — i närvaro av någon kompetent parapsykologisk forskare.

Cordelia Edvardson talar om en "reinkarnationens sak". Enligt min mening finns det främst en **reinkarnationsforskningens sak** — och den kräver största möjliga öppenhet i attityden till "fall av reinkarnations-typ".

*

"Fallet Barbro Karlén" har åtminstone fyra detaljer som är typiska för väl undersökta fall som tyder på återfödelse. 1. Den person som erinras, dog för tidigt och fick inte livet avslutat på ett normalt sätt. 2. Det förflöt tio år mellan den tidigare och den nuvarande inkarnationen. 3. Barbro började — enligt moderns uppgifter — i tvåårsåldern att berätta om tidigare liv. 4. Barbro kunde visa vägen till den plats där hon bott i det föregående livet; upplysningen ges av modern och bekräftas på sätt och vis av skolläraren (se Sökaren nr 3. sid. 3).

Fyra detaljer finns alltså, som är karaktäristiska för fall som tyder på reinkarnation. Otypiska inslag finns också, bl. a. Barbro's uppgivna minnen av **många** tidigare liv. Men även sådant förekommer i väl undersökta fall.

När man tar del av Barbro's uttalanden i Min Värld, blir man förstås fundersam på flera punkter. Hon be-

Forts på sid 15

Nils-Olof Jacobson:

DEN FARLIGA REINKARNATIONEN

Under snart tio år har jag studerat svenska fall av minnen som tyder på tidigare liv. Det gäller i första hand spontana fall, d.v.s. där en person upplever "minnen" utan någon särskild påverkan utifrån, men i något fall har "minnena" kommit fram under hypnos där personen har "förts tillbaka" till ett tidigare liv.

Mitt intresse för denna forskning väcktes 1961, när jag i en bokhandel i London hittade en liten skrift av professor Ian Stevenson (se Sökaren 2/72). Det var en uppsats med titeln "The Evidence for Survival from Claimed Memories of Former Incarnations". Jag skrev till prof. Stevenson och besökte 1967 hans institution vid universitetet i Charlottesville, USA. Där kom jag första gången i kontakt med den seriösa parapsykologin, och en lång kedja händelser ledde så småningom till att "Liv efter döden?" kom ut på våren 1971.

Man kan ha många olika bevekelsegrunder för att syssla med parapsykologi. Man kan vilja bevisa att den är falsk, eller motsatsen, att den är sann. Man kan söka en livsåskådning för sig själv. Eller det kan vara just den livsåskådning man redan har som gör att man ägnar sig åt parapsykologi. Man kan ha för sig att man genom att lägga fram väl undersökta, ovedersägliga parapsykologiska erfarenheter och experiment ska kunna göra sannolikt för människor att det finns en andlig verklighet utöver den fysiska. Något sådant var det kanske fråga om i mitt fall.

Jag började arbetet med stor entusiasm. Jag hoppades på "det perfekta fallet", som skulle kunna bevisa att man överlever döden, eller att åtminstone någon människa har överlevt döden. Jag fick kontakt med ett antal människor som hade vad som föreföll kunna vara minnen

av tidigare liv, och frågade givetvis noga ut dem muntligen och skriftligen. Deras minnen från ett liv ganska nyligen verkade ofta rimliga och trovärdiga, men det var sällan eller aldrig något som kunde verifieras. (I "Liv efter döden?", kap. 13, finns några typiska sådana fall.) Men några av mina kontakter avslöjade så småningom att de hade minnen av ännu tidigare liv. Somliga kunde minnas, mer eller mindre fragmentärt, bilder från en lång rad liv — långt tillbaka i århundradena, ja ända bort i forntiden, liv på andra planeter i fjärran solsystem, liv som djur. Några fick kontakt med varandra och kände igen sig själva i varandras minnen — de hade alltså haft personlig kontakt, då för längesen. Påfallande ofta var det i dessa fall också kända historiska namn som dök upp bland de tidigare identiteterna. Givetvis — om reinkarnation finns, så återföds rimligen också Shakespeare, Karl XII och Beethoven. Men när alltför många världshistoriska figurer börjar dyka upp bland minnena, och när en och samma person kan minnas sig ha varit en hel rad sådana, då blir man betänksam. Ännu mer skeptisk blir man inför "minnen" att ha varit Jesus eller ängeln Lucifer.

I några fall tycktes en sorts automatik utveckla sig. En person har vad som kan vara minnen av ett tidigare liv, oftast bara några isolerade bilder. Hans intresse väcks av någon orsak, och han börjar syssla mer och mer med dessa minnen. Han kanske läser i en veckotidning om reinkarnation, han skriver till någon forskare som ställer frågor som föranleder ytterligare funderingar. Fler och fler minnen dyker upp i medvetandet, först från det senaste livet, sedan från tidigare, i en allt längre kedja som kan sluta

i det gamla Egypten eller i ett fjärran planetsystem. Så långt är allt gott och väl. Men sysslandet med minnena kan bli en besatthet, en verksamhet som upptar allt större del av hans vakna tid. Intresset ger också material för drömmar — drömmar med sällsamma, underbara eller skrämmande bilder, som givetvis upplevs som ytterligare minnen, som bevisar att de tidigare är riktiga. Eftersom jag är bunden av tystnadslöften kan jag inte ge några exempel från enskilda personer i Sverige. Men ett typiskt exempel kan ges:

En dag i april i år ringde på min dörrklocka en man i 50-årsåldern från ett av länderna kring Medelhavet. Jag blev aldrig helt klar över varför han hade kommit till Sverige nu, men han hade läst om "Liv efter döden?" i en tidning i sitt land, och i artikeln presenterades jag som spiritualist. Eftersom han själv är spiritualist sedan några år beslöt han sig för att söka upp mig och reste till Lund utan att på något sätt kontakta mig först. Jag fick närmast intryck att han hade kommit hela vägen mest för denna sak. Med de några hundra svenska ord han kunde berättade han, under stark spänning och nervöst rökande:

1965 arbetade han i Stockholm som diskare. På sommaren råkade han ut för några egendomliga händelser, som ledde till att han besökte ett tält någonstans i stan, där en man och en kvinna sjöng till gitarr. Han kände inte till sångerna. Sedan hände annat som gjorde att han kände sig förföljd, och efter några veckor flydde han hem till sitt land och fick arbete där. Ett par år senare såg han där filmen "Sound of Music"; under mellantiden hade han tydligen kommit i kontakt med spiritualismen. Filmen blev en enorm upplevelse för honom, och han har

sedan sett om den många gånger. Dels kände han igen några av sångerna i filmen — det var de som hade sjungits i tältet i Stockholm. Men framför allt kände han igen Julie Andrews. Han visste med absolut säkerhet att han hade träffat henne, men kunde inte förstå var. Han funderade och grubblade, och så småningom kom förklaringen: han började minnas. Först dunkelt, men sedan allt klarare mindes han att han själv och Julie Andrews hade levat ett tidigare liv tillsammans, på planeten Venus. Men han insåg att hon kanske inte hade några minnen av det, och eftersom han inte trodde att hon skulle bry sig om ett brev från honom, en helt okänd man, så ville han ha min hjälp, som känd forskare och författare, att skriva till henne om saken. Han hade också ett bevis på att hon skulle ha varit honom närstående i ett tidigare liv: På sin ena arm hade han en liten hudförändring av ganska vanligt slag. Beviset skulle vara att hon har en liknande förändring någonstans på kroppen.

Jag kunde ju inte på något sätt bevisa att han har fel. Men bevisbördan åvilade rimligen honom. Jag kunde bara säga som min mening att han var offer för en illusion, en vanföreställning.

Fallet är inte så ovanligt som man skulle kunna tro. Den stackars mannen är ett exempel på en ganska vanlig psykisk mekanism: Man ser eller hör något och får känslan eller förvisningen att detta har jag upplevt förut, detta känner jag igen. Man funderar, kan inte placera minnet någonstans. Det allra vanligaste är väl just att möta en person som man tycker sig ha sett tidigare. Ibland kan det visa sig att man också har träffats och t.o.m. blivit presenterade. Men ibland kan man inte finna något tillfälle i det fysiska livet när man har träffat honom. Kanske man har sett honom i TV, på en film, på ett foto — eller i en dröm?

Om man då mycket starkt upplever behovet att identifiera minnet, och om man har hört talas om reinkarnation eller tror på den, så ligger tanken nära till hands: eftersom jag inte minns det i det här livet, så måste det ju ha varit i ett tidigare liv. Omedvetna psykiska mekanismer börjar arbeta, och "minnen" av ett tidigare liv dyker mycket riktigt upp i medvetandet. Ju mer otillfreds man är med det här livet, ju mindre man har fått sina förväntningar på det uppfyllda, desto större är då

risken att önsketänkande kommer till — fortfarande helt omedvetet — och konstruerar ett mer spännande sammanhang i det tidigare livet. Olika impulser, drömmar, tankar, föreställningar kommer. Ens omedvetna sinne väljer ut vad som passar in i "mönstret" (d.v.s. det mönster som man just håller på att skapa) och utesluter resten. Så småningom börjar mönstret klarna — man "minns" plötsligt stora avsnitt eller stora sammanhang i det tidigare livet. En identitet dyker upp (kanske en känd historisk person), en tidsepok, en plats, ett fjärran planetsystem. Man får se en bok som handlar om just denna person och tar det givetvis som bevis att "minnena" är riktiga. Man reser till platsen och känner igen sig: javisst, här var det ju, så här var det. Man blir mer och mer fascinerad av minnena. Sysslandet med dem erbjuder en flyktmöjlighet från den nuvarande lite gråa och trista verkligheten. Intresset för minnena kan bli så intensivt att man mer och mer identifierar sig med den tidigare personligheten i stället för med sin nuvarande, så att man inte alls fungerar i den här verkligheten längre. För omgivningen framträder man som psykiskt sjuk, och i värsta fall pågår processen allt intensivare ända tills man tas in på sjukhus och får sitt överhettade nervsystem nerkyllt av mediciner.

Jag vill betona att detta givetvis inte gäller alla människor som har minnen av tidigare liv. Tvärtom, det gäller inte ens de flesta jag har haft kontakt med. Många av dessa människor har haft en mycket balanserad syn på sina minnen och har klart kunnat skilja mellan minnena å ena sidan, fantasi och önsketänkande å andra sidan. Som regel gäller det här enstaka minnesbilder från det förmodligen senaste livet, eller i varje fall ett av de senaste. Individerna kan av dessa minnen få en fast förvisning om personlig odödlighet, men han låter sig nöja med det och känner inget behov att till varje pris fastställa identitet eller exakt tid och plats för det tidigare livet.

Vad jag här har skrivit gäller inte heller de fall där den som minns är ett litet barn, och där man kan jämföra minnen och verklighet medan minnena är någorlunda färska. Sådana fall, som ju prof. Stevenson har undersökt i hundratal, talar enligt min åsikt starkt för reinkarnation. Men när personer i barndomen kanske inte fick tala om sina min-

nen därför att föräldrarna var oförstående, och alltså börjar tala om dem först i vuxen ålder — hur kan man då veta vad som är de ursprungliga minnena och vad som är senare utbroderingar, fantasier och ifyllda luckor? Just det faktum att man inte som barn får tala om sina minnen som något naturligt kan medverka till att man sysslar alltmer med dem i fantasin — det kan i alla fall inget ta ifrån en. Gränsen mellan minnen och fantasibilder suddas ut mer och mer.

Alla har vi väl någon gång varit med om att vårt minne har lurat oss, att någonting som vi bestämt "mindes" visade sig vara alldeles fel? Själv har jag flera sådana upplevelser, och ändå tror jag inte att mitt minne är så mycket sämre än andras. Så kan det vara i det nuvarande livet. Hur mycket lättare bör det då inte vara att minnet spelar en ett spratt när det gäller händelser tvåhundra eller tvåtusen år tillbaka?

Som intresserad forskare känner jag mig alltmör olustig inför dessa fall med storslagna eller mycket omfångsrika minnen. Å ena sidan tror jag personligen att reinkarnation finns och att somliga människor verkligen har äkta minnen från tidigare liv. Å andra sidan visar det sig allt tydligare att det för åtskilliga personer inte alls är nyttigt att syssla med sådana minnen. Kanske jag då som forskare gör mer skada än nytta, genom att med mina frågor och mitt intresse medverka till att vederbörandes fåfänga, behov av mönster och mening (eller vilken orsaken nu kan vara i det enskilda fallet) leder till ett alltför intensivt sysslande med tidigare liv, på bekostnad av det nuvarande?

Professor Hans Bender har skrivit om *mediumistiska psykos*. Därmed menar han upplevelser som tolkas som meddelanden från andevärlden och tar så stor plats i medvetandet att individen mer eller mindre tappar fotfästet i den här tillvaron. ("Psykos" är beteckningen på en psykisk störning med gravt rubbad verklighetsuppfattning.) Det finns flera sådana fall också i Sverige. Ett inslag av storhetstänkande är vanligt — man upplever sig ha fått en kallelse, en särskild mission att fylla. Man har kontakt med höga andar, man är på något sätt utvald. Meddelandena från andevärlden (oavsett om de kommer på seanser, som inre röster eller som auto-

Forts på sid 15

Intervju med

JESUS

Det följande är ett samtal med Jesus från Galileen, den uppmärksammade vandringspredikanten och förmente undergöraren, som är älskad av flera och fruktad och hatad av andra. Intervjun har gjorts med hjälp av Markus, en av hans tillgivna.

Referenten säger att man inte kan bilda sig en riktig uppfattning om mannen och de "kraftgärningar" som tillskrivs honom. Ett studium i vetenskaplig anda har inte kunnat göras, ty det hindras av den kult som växt upp bland de människor som följer honom. De beundrar honom omåttligt, säger att han är den totala sanningen och ser honom som Guds profet. I gengäld ger han dem "syndernas förlåtelse" och förvisning om att de är utvalda till evig sällhet. Visst kan det vara så att denne man har "gudomlig kunskap" eller är språkrör för Gud, så att han vet vad han talar om, men troligare är kanske att okända mentala krafter verkar i honom, vilka han inte själv rätt förstår.

Kan du säga, Jesus, vad som är kärnan i ditt budskap till Israel och andra folk?

— Jag förkunnar att denna tidsålder går mot sitt slut och att en gudomlig ordning snart skall upprättas, då allt görs nytt. Då skall också dom hållas. Därför gäller det för människorna att de bättrar sig och tror på mitt glädjebudskap om änden av det gamla. (Mr 1:15)

När kommer änden?

— Det vet ingen människa, inte ens jag. Endast Gud vet. Men det kommer snart en tid av fruktansvärda lidanden på jorden, de värsta som någonsin förekommit. De som under den tiden står fasta i sin tro, kommer att bli frälsta. Och vid den svåra tidens slut skall jag komma på himlens skyar i makt och härlighet tillsammans med mina tjänare, änglarna, och vi skall samla upp alla de utvalda. Men var alltid be-

redd: du vet inte när änden kommer. (13:1—37)

Jag är ett barn av det svenska folkhemmet nära 2.000 år efter dig (när änden ännu inte har kommit). Vad skall jag göra för att få det eviga livet, som du talar om?

— Du känner ju till den judiska lagen: döda inte, var inte otrogen din maka, stjäla och ljuga inte och hedra dina föräldrar! (10:17—19)

De reglerna har jag följt, sedan min ungdom.

— Min vän, jag älskar dig. Därför ger jag dig detta råd: skänk allt vad du äger åt de fattiga! Då får du lön i himmelen! — Ge bort din bil och din sommarstuga, ge bort TV:n och radion, ta ned tavlorna från väggarna och ge dem åt de fattiga, gör på samma sätt med mattorna på golvet och böckerna i bokhyllan! Kom sedan och följ med mig! (10:21)

Det är inte möjligt för mig att skänka bort allt jag äger och tycker om. Kan jag inte bli frälst på annat sätt?

— Den som följer efter mig måste vara beredd att överge sitt eget. Du skall veta att den som slår vakt om sitt liv, han kommer att gå miste om det, men den som offerar sitt liv för mig och den sanning jag predikar, han kommer att få behålla det. (8:34—36)

Då kan inte jag bli frälst?

— Inte av egen kraft, men för Gud är ju ingenting omöjligt. (10:27) (Ett dunkelt svar.)

De som följer dig får väl en lön för det?

— Ja, sannerligen, alla som för min och mitt ords skull lämnar hem och vänner, bekvämlighet, anseende och ägodelar, skall bli hundrafalt belönade. Belöningen kommer redan i det här livet — mitt under förföljelser — och i den kommande tidsåldern får de evigt liv. (10:29—30)

Du lovar mycket, Jesus. Det sägs att du också förlåter synder.

— Se, jag gör sjuka friska! Tror

du det är svårare för mig att säga "dina synder är förlåtna" än att bota de sjuka? (Jesus menar att om man kan göra sjuka helbrädda, så kan man också förlåta synder.) Jag har makt att förlåta människor deras synder. (2:9)

Är det bara du som kan göra "underverk", eftersom du är "Guds son"?

— Nej, den som tror kan göra allt. Tron kan till och med flytta berg. Så när du ber till Gud, tro att du får vad du ber om, så får du det! (9:23; 11:23—24)

Det vore rent trolleri! Men för att tala om din lära: du predikar mycket i bildspråk. Varför säger du inte rent ut, vad du menar, klart och tydligt?

— Åt mina egna lärjungar ger jag Guds rikets hemligheter. Men för alla dem som står utanför talar jag i bilder, så att de ingenting skall begripa, ty om de begrep, skulle de kunna omvända sig och bli förlåtna, och det är inte meningen. För mina lärjungar, som är utvalda, uttyder jag bildspråket. (4:11—12, 34)

Du nonchalerar en del av de äldstes stadgar, som de fromma bland judarna efterlever. Är då de stadgarna fel?

— De avskilda fromma (fariséerna) och de skriftkunniga följer egna, meningslösa bestämmelser och upphäver därvid Guds bud. Se upp med de skriftkunniga! De går gärna omkring i prydliga kläder och tycker om att bli vördade av folket. De ber långa böner och följer mänskliga paragrafer, men samtidigt utsuger de fattiga änkors hus. Se upp med hycklarna! Kärlek till medmänniskan är viktigare än alla mänskliga påhitt. Domen över de skriftkloka skall bli särskilt hård. (7:5—9; 12:38—40)

Du gillar inte teologerna i allmänhet, och inte heller de fromma fariséerna. Vem är den främste i din egen krets?

— Om någon vill vara främst,

skall han betjäna de andra. Då är han den främste. (9:35)

Och du själv, vem är du? Är du Messias, befriaren, som folket väntar på?

— Tala inte om mig som Messias! Det förbjuder jag! (8:29—30) (Senare, när han förhöordes av landshövdingen Pilatus, skall Jesus ha medgett att han var Messias. 14:62.)

Personligen tror jag inte att du är Messias eller Guds son, och jag vill inte heller att min familj skall tro det.

— Min son, om du har förlett ett barn, som trott på mig, så hade det varit bättre för dig om du blivit kastad i havets djup med en sten om halsen, ty det kommer att gå mycket illa för dig, när dom skall hållas. Du kommer till den eld som aldrig slocknar. (9:42—48)

Du tänker på "Gehenna", de osaligas straffort, som judarna tror på. Till det stället vill jag inte komma för allt i världen. Så kanske jag skulle försöka leva rättfärdigt i stället. Vilka är då de viktigaste buden?

— Israel, du skall älska din Gud så mycket du någonsin förmår — det budet är det förnämsta. Därefter kommer detta: älska din medmänniska lika mycket som du älskar dig själv! (12:29—31) (Men hur skall man kunna älska en Gud som pinar sina vanartiga barn?)

UPPE PÅ BERGET

Här följer nu ett urval ur Jesu predikningar, sammanställt med hjälp av Matteus, en av hans trogna.

Ibland går Jesus upp på ett berg och talar till folk. Då kan det bland annat låta så här:

— "Öga för öga och tand för tand", det har ni hört. Om någon fördärvar en annans öga, skall hans eget öga fördärvas likadant, och om någon förstör en tand på en annan, skall en tand på honom själv förstöras. Så har det sagts. Men jag säger att ni skall inte alls motsätta er en oförrätt, utan om någon slår dig på ena sidan av ansiktet, så vänd den andra åt honom. Om någon vill ta din livklädnad ifrån dig, så låt honom få manteln med. Ge åt den som ber dig om något, och neka inte den som vill låna av dig. (Mt 5:38—42)

Att man skall älska sin vän och

hata sin ovän, det har ni hört. Men jag säger i stället att ni skall älska era ovänner och be för dem som förföljer er. För det får ni en lön i himmelen. (5:43—47)

Visa inte rättfärdighet inför folk för att de skall se er och berömma er, ty då har ni ingen lön att vänta hos Gud, utan gör era goda gärningar i tysthet, ty Gud ser dem ändå och belönar er. Be för dig själv på ditt rum, ty då skall Gud, som ser dig på ditt rum, belöna dig. När du avstår från mat av religiösa skäl, visa det då inte för andra människor, utan endast för Gud, ty han ser vad människor inte ser och ger dig din lön. (6:1—6; 16—18)

Bönerna till Gud skall inte bestå av en massa tomma ord, liksom hos främlingar, som tror att de skall bli bönhörda för sina många ords skull. Gud känner till era behov, innan ni ber honom om något. Be så här: "Du, vår fader, som finns i himmelriket, vi önskar att ditt namn måtte helgas, att ditt rike måtte komma och din vilja ske på jorden likaväl som i himmelriket. Ge oss mat varje dag och förlåt oss allt ont vi gör, liksom vi förlåter dem som gör oss ont. Utsätt oss inte för frestelser, utan rädda oss från det som är ont." (6:7—13)

Var inte dömande mot andra — så blir ni inte själva dömda. Varför ser du småfelen som din broder har, när du inte märker dina egna större brister? Rätta först till dina egna fel — sedan kan du försöka rätta din broders! (7:1—5)

Här på jorden kan ohyra förstöra era kläder och tjuvar kan stjäla era ägodelar. Samla därför inte rikedomar här! Samla er i stället skatter i Guds rike! (Jesus avser förmodligen att goda gärningar belönas i himmelriket.) (6:19—21)

Var inte orolig för framtiden. Titta på fåglarna! De sår inte, och inte heller skördar de eller samlar i lador — men Gud ger dem ändå att äta. Och ni är ju förmer än de. Titta på liljorna på marken! De arbetar inte, och inte spinner de — ändå är de vackrare i sina kläder än själve Salomo var i all sin prakt. Om nu Gud ger liljorna kläder, så mycket mer ger han då inte er det. Så bekymra er inte för framtiden. Oroa er inte för vad ni skall äta, dricka eller ha på er. Nej, sträva bara efter att vara rättfärdiga, så ger Gud er allt det som han vet att ni behöver. (6:25—34)

Om du ber, så får du. Om du söker, så finner du. När ni, som är onda, har förstånd nog att ge era

barn vad som är gott, hur mycket mer förstår då inte Gud att ge er, som är hans barn, goda gåvor, när ni ber honom om det. För den skull: allt det som ni vill att andra skall göra er, det skall ni också göra dem. Det är vad lagen och profeterna säger. (7:7—12)

Men det är svårt att komma in i himmelriket. Porten dit in är trång — medan vägen till fördärvet är stor och bred. Det är många som vandrar den breda vägen men få som finner den smala till livet. Det räcker inte att bekänna Gud med läpparna och kalla mig "herre". Nej, lyssna till vad jag säger och gör efter det — ty det är som att bygga sitt hus på fast grund, som ingen kan rubba. (7:13—14; 21—27)

Säga vad man vill om Jesu åsikter och pretentioner, en värdig efterföljare är han till de gamla profeter som de judiska skrifterna talar om, en orädd anklagare av hyckleri och grymhet, en djupt och sant religiös man. Ändå känner vi oss främmande för honom. Det som vi i vår tid och vår del av världen mest stöts bort av hos Jesus är väl att han är så helt fångad i sin miljö föreställningar om grymma straff för dem som vägts och befunnits för lätta och hans ständiga hänvisningar till goda gärningars lön i Guds rike, liksom hans storhetsidéer om sig själv.

Postscriptum

Sedermera blev profeten från Galileen avrättad av Pontius Pilatus på anstiftan av inflytelserika fiender bland judarna för att han sagt sig vara Messias, judarnas konung. (Mr 14:62—64) Han lades i en klippgrav, men när några kvinnor, som trott på honom, kom dit för att smörja hans döda kropp, var den borta. I stället fanns där en ung man, som berättade att Jesus hade stått upp från döden och fortfarande levde. (Mr 16:5—6)

Och legenden om Jesus, den från de döda uppståndne gudasonen och frälsaren, är allttjämt levande i en stor del av världen. Du kanske själv tror på den?

Litteratur:

Evangelium enligt Markus
Bergspredikan i Evangelium enligt Matteus

SWAMI NARAYANANANDAS BUDSKAP

Swami Narayananda som ung munk.

Swami Narayananda föddes den 12 april 1902 i en by i Sydindien. Under sin uppväxttid kände han sig dragen till andlig kontemplation, och han tillbringade minst en halvtimme i meditation varje morgon och kväll. En dag, när han satt försjunken i sig själv, upplevde han en djup koncentration i mer än en timme, och därefter kände han sig kallad till ett andligt liv. 27 år gammal övergav han, efter avslutade studier, sitt hem och dittillsvarande liv för alltid. Han, som hade kunnat uppnå mycket av världens goda, avstod från världen och blev sannyasi (munk).

Han kom till Belur Math, Ramakrishnamissionens centrum i Calcutta, och där blev han lärjunge till den dåvarande ledaren för Belur Math, Mahapurusha'ji Maharaj, också känd under namnet Shivananda (ej att förväxla med Swami Shivananda i Rishikesh) vilken fått personlig undervisning av det moderna Indiens store profet Sri Ramakrish-

na.

Narayananda visade en brinnande törst efter gudsförverkligande (nirvikalpa samadhi) och en dag sa hans guru till honom: "Bege dig till Himalaya för att genom tapasya (försakelse) nå samadhi." I Himalaya satt han dagligen 12–16 timmar i meditation, ibland dag och natt utan vila. Denna hårda andliga disciplin välsignades med uppnåendet av samadhi, vilket skedde en midnatt 1933, när han var försjunken i meditation. Han kände att kundalinikraften nådde de högre planerna. Andningen och hjärtats slag stannade, kroppsörnimmelserna tonade bort, medvetenheten blev mer och mer förfinad, tills den blev ett med medvetandeoceanen själv i samadhi (det gudsmedvetna tillståndet). Han förblev länge i samadhi och kom sedan långsamt tillbaka till normal medvetenhet. Hans medvetande var nu förvandlat. Han såg den gudomliga enheten bakom alla olika namn och former.

1936 utträdde Narayananda ur Ramakrishnamissionen. Det var samma år som hans guru lämnade det fysiska planet. Efter många år i tillbakadragenhet och ensam kontemplation och efter några resor i Indien, då han besökte många heliga platser och träffade andliga personligheter, framträdde han vid Indiens frigörelse 1947 som guru, och han har i dag med sina böcker, i brev, med sitt eget föredöme och sin starka personlighet gett världen sitt mäktiga budskap om vägen till fred, frihet och lycksalighet genom kunskapen om människans egentliga natur. Han säger: "Det finns blott en högsta verklighet. Det är ditt eget Själv. Skaffa dig vetande och bli kvitt din okunnighet, så skall du lära känna din egen sanna natur."

*

Sommaren 1971 lämnade Narayananda för första gången Indien. Han kom till Danmark och ledde på sin ashram i Jylland en meditationskurs och gav vägledning åt sina

många lärjungar i Norden. Till en tidningsreporter sa han: "Jag är här för att lära folk öva sig behärska sinnet, vilket är det svåraste som finns. Det är en vetenskap i jämförelse med vilken alla andra vetenskaper är ligkiltiga." Med de orden uttryckte han det väsentliga i sitt budskap till världen. Hans **yoga-psykologi** skall förstås utifrån den synpunkten att den enda sanna lyktan ligger i insikt om ens egen natur, som är ett med världssjälén, det monistiska vedantas Brahman. Liksom Buddha lärde att allt utanför nirvana var lidande, så lär Narayananda att de som vandrar fel väg, bort från insikten om sig själva, lider i världen på grund av sin okunnighet. Swami'ji förklarar att sinnet ursprungligen är utan kvaliteter, och liksom en färglös duk, som tar upp den färg man doppar den i, antar sinnet färg efter tankens föremål. I sig självt är sinnet intet. Det mottar sitt liv och ljus från Anden eller "Själv" och uppfattar världen genom intellektet, jag-medvetandet, de fem sinnena osv. Det vanliga sinnet blir i stället för en färglös duk småningom en fläckad och smutsad trasa. Förutom alla de intryck som det vanliga dagsmedvetandet upptar, blir även det omedvetna planet fullproppat med intryck, som visar sig som erinringar av olika slag.

Det är detta sinne, som viljelöst far omkring mellan världens glädjeämnen och sorger, som skall renas, göras stilla och enhetligt, så att det blir i stånd att inträda i samadhi, som är ett tillstånd där varje form av dualitet upphör. "Vad som återstår i detta tillstånd är medvetandeoceanen i sig själv", säger Narayananda.

Det intressanta med yoga-psykologin är att den börjar på allvar först där västerlandets erkända psykologer stannar. När våra psykologer förklarar patienten frisk, säger yoga-psykologin att han är sjuk, och en läkande terapi kan igångsättas. Den består enligt Narayananda av

Swami Narayananda 1971 utanför sin kutir, som hans lärjungar har byggt åt honom på ashramen i Gylling, Jylland.

"sadhana", andliga övningar, som har till syfte att rena sinnet och föra aspiranten tillbaka till sitt eget "Själv", som är identiskt med världssjälén eller Gud. Swami'ji menar att all filosofi och religiös praktik i verkligheten är en "sadhana", och däri följer han den store sydindiske vedanta-filosofen Sri Shankara (788–820 e. Kr.) som var den förste av de monistiska filosoferna som erkände gudstillbedjan, eftersom det hade värde som "sadhana". Den slutliga friheten nås först när gudsvisdomen kommer i insikten om Brahman (Gud). Narayananda indelar utövning av religion i skilda grader. Pilgrimsresor, offer och bön hör till de lägre, medan meditation är en högre grad och samadhi den allra högsta. Läran om "sadhana" är fullständigt vetenskaplig, och det är inget tvivel om att genom den mycket kan förklaras som annars syns obegripligt i religion. För de veten-

skapligt inställda rymmer Narayanandas budskap stora möjligheter.

Den "sadhana" som Narayananda lär, är, förutom reglerna för moralisk och religiös uppfostran, meditationens väg och i det stora hela i överensstämmelse med den gamla raja-yoga, som har framlagts i Rishi Patanjalis yoga-sutras.*) Som hjälp i meditationen ger Swami'ji aspiranten ett mantra att koncentrera sinnet på, en metod som är mycket utbredd och erkänd. "Endast en fullkomlig yogi kan ge mantror. Ett dåligt lett mantra kan vålla stor skada", säger Narayananda. Vidare förklarar han: "Ett mantra är det särskilda namnet på den gudom (ista-devata) som man valt sig, dvs. den gudom som man älskar och tillber allra mest." "Liksom en monark i den fysiska världen har många ministrar och guvernörer till hjälp med administrationsarbetet, så finns det många kosmiska krafter (under

Gud) som styr detta universum, och de kallas devater (gudar och gudinor). De flesta föredrar en av dessa gudar och väljer den som sin ista-devata (utvalda gudom) och det är dennes namn som blir ista-mantrat."

"Det är ingen skillnad mellan mantrat och mantra-devaten. Samtidigt som mantrat upprepas, träder dess mantra-shakti (mantrakraft) i verksamhet. Vid ständig upprepning av ett mantra manifesterar sig mantrakraften hos den som använder det." Varje gång som man brukar sitt mantra, tillförs sinnets medvetna, undermedvetna och omedvetna plan det ena goda intrycket efter det andra; sinnet antar fullständigt form och mening efter ens mantra.**)

Narayananda nöjer sig inte med att berätta om vissa fenomen som uppträder vid utövande av mantrajapa (upprepning av mantrat) och andra andliga övningar. Han ger också i sitt huvudverk "The primal

power in man or the Kundalini Shakti" en detaljerad beskrivning av den metod som betingar det andliga uppvaknandet.***) Swami Narayanandas beskrivning av kundalini-fenomenet skiljer sig väsentligt från en del andra auktoriteterna och bygger på hans självstudium och iakttagelse av verkligheten. Kundalini-kraften är den vitala energi som är ursprunget till, och kraften i, den grövre fysiska materien. Där kraften arbetar på ett lågt plan finns girighet, egoism osv. — där kundalini-kraften verkar på ett högre plan och i en finare form finns andlighet, äkta kärlek, konstnärlighet osv.

Kännedom om kundalini-kraften skulle i sig själv inte vara mycket värd, om man inte medvetet kunde få den att verka på högre plan. Men detta är nu möjligt på grund av Narayanandas grundliga utredning av dess funktioner. Han säger bl. a. om "kraften": "Kundalini shakti är den högsta kraften i människokroppen, i det den förkroppsligar alla krafter och tar alla former. Sinnet är en av kundalini shaktis former, liksom materien." "Kundalini shakti är det finaste av alla fina skapade ting. Den rymmer skapelsens hemlighet och vägen till frihet (moksha). Den är källan till allt tal, och den upprätthåller alla väsen genom andedräkten. Den är uppenbararen och kärnan i alla vedaböckerna." Swami'ji beskriver mycket noga hur störningar i kraften orsakar sjukdom, hur kraften verkar i en normal och i en gudsupplyst människa. Han berättar om de kanaler (yoga-nadier) som kraften löper i, dessas läge klagas liksom hur de renas så att kraften kan löpa fram normalt. Även olika centra för kraften (chakrer) samt dessas funktioner beskrivs ingående.

Swami Narayananda ger i sina böcker anvisningar om alla de fyra stora yoga-vägarna, bhakti-yoga (hängivenhetens och kärlekens väg) karma-yoga (handlingens väg) jnana-yoga (den filosofiskt analytiska vägen) och raja-yoga (meditationens och koncentrationens väg) men han hävdar att man inte kan följa en av dessa vägar utan att samtidigt även gå de andra. Så kan man t. ex. inte utföra osjälviska handlingar utan hängivenhet, som i sig själv är en koncentration osv. Men en av yoga-vägarna kan vara den dominerande så som i Swami'jis undervisning, där raja-yoga dominerar. Vidare vidgas lärjungarnas horisont genom filosofi och psykologi. — Narayanandas världsåskådning är den vedantiska,

en av de sex klassiska filosofier som bygger på Upanishadernas traditioner och hävdar enheten mellan Gud, själen och universum.

*

I sommar besöker Swami Narayananda Danmark för att månader-na juni—augusti vistas på sin ashram i Jylland.

Vid sina två tidigare besök i Danmark — 1971 och 1972 — invigde han sannynas, alltså munkar och nunnor, vilka avlägger löfte att leva ett rent liv efter yoga-reglerna, bl. a. livslångt celibat. Narayananda kräver absolut celibat av sina munkar och nunnor och sträng sexuell måttlighet av sina lekmannalärjungar. Enligt hans lära är detta en nödvändig grundval för att kunna vakna andligt och höja kundalini-kraften till högre plan.

1972 vistades Swami'ji fyra dagar på sin ashram i Vekalund, Sverige. Förutom besöken i Danmark och Sverige har han aldrig lämnat Indien, trots inbjudan från USA och trots att han har lärjungar och lärare över en stor del av jorden. Han är inte intresserad av att få publicitet och anhängare för egen del. Kan-

ske kom han till Danmark, eftersom här fanns en grupp människor som var allvarligt inriktade på "sadhana".

För dem som vill besöka Swami Narayanandas ashram i sommar kan närmare upplysningar erhållas från

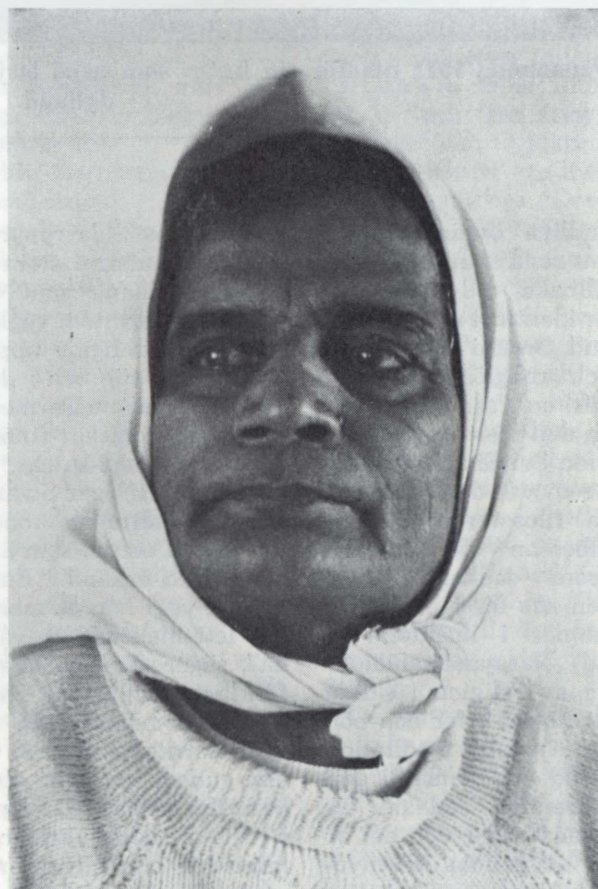
Anne-Lise Dresler
Sadhana Kutir Klostret
Amstrup
DK-8772 Ørting, Danmark

Där lämnas också upplysningar om Narayanandas böcker, som nästan alla har översatts till danska.

*) Se Swami Vivekanandas bok om raja-yoga! Där finns en fullständig återgivning av yoga-sutras. Finns på engelska och danska.

**) För läsare som är intresserade av en kristen motsvarighet till den indiska mantra-läran, se "En rysk pilgrims berättelser", Natur och Kultur, ny uppl. 1973.

***) Finns översatt till danska: "Urkraften i mennesket eller Kundalini-kraften", Borgens Billigbøger nr. 105.

Swami'ji

BARBRO KARLÉN

Forts

rättar att hennes man var engelsk författare i föregående liv och att skolläraren, Burman, var rysk musiker och har varit hennes mycket avhållne bror i flera olika inkarnationer. "Bach är också återfödd, avslöjar hon. Han lever i Sverige och är musiker även i det här livet. Och Andreas — en av Jesu lärjungar — bor och arbetar i Göteborg. Han är vanlig jobbbar nu." Flera andra, liknande uttalanden har Barbro gjort. Sådana kunskaper (?) hos personer med reinkarnationsminnen är, såvitt jag vet, i övrigt mycket sällsynta eller okända.

Barbro påstår att "det finns en naturlag som säger att man får sona sitt brott i fyra inkarnationer. Fyra gånger kommer alltså Hitler att återfödas i gestalter som på ett eller annat sätt får uppleva samma fasa som judarna gjorde." Man blir förbluffad. Kan Barbro verkligen på det sättet uttala sig om hittills okända naturlagar? Hur tillförlitlig är hon, när hon berättar? På ett ställe i Min Värld-artikeln säger hon att Jesus "valde helt frivilligt att återfödas till jorden för att predika sitt budskap för människorna". Hur kan Barbro veta vad Jesus "valde" innan han föddes? Man tänker att flickan tar nog litet för mycket i munnen. Har hon verkligen ett tillfredsställande förhållande till fakta-begreppet, eller pratar hon litet för glatt om sina idéer och gör dem till bestämda påståenden?

Jag vill understryka vad jag skrev i slutet av förra artikeln om Barbro Karlén att hon bör ställa sig till förfogande för ett allvarligt studium i vetenskaplig anda. Vad som är viktigt är inte att Barbro skriver sagor, där hon bakar in reinkarnationsmotivet, eller ger en mängd svårtrodda upplysningar om normalt förborgade ting, utan att "fallet Barbro Karlén" blir noggrant studerat enligt sådana metoder som har använts av reinkarnationsforskare, varvid även hennes omgivnings upplysningar om henne som barn måste granskas och ifrågasättas.

SM

N.-O. JACOBSON

Forts

matisk skrift) ska föras ut till människorna, övertyga dem om någonting.

Den som tror på reinkarnation kan med goda skäl fråga sig: hur-

dan var jag förra gången? Med andra ord: vilket utgångsläge har jag i det nuvarande livet, och vilka läxor kan det vara jag särskilt behöver lära mig nu? På vilka områden behöver jag särskilt arbeta med mig själv? Sådana frågor skulle kunna ge ett större perspektiv på det här livet. Men i stället fixerar man sig så lätt vid frågan: *vad* och *vem* var jag förra gången? Det leder till att det förra livet får en överdriven betydelse, och sysslandet med de verkliga eller inbillade minnena kan bli så intensivt att individen inte kan leva helt och fullt i sin nuvarande situation. Han utvecklar en *reinkarnationspsykos*. Också här kommer lätt ett inslag av storhetstänkande. Man upplever en kallelse, en mission: att berätta om sina tidigare liv för människorna, för att övertyga dem om någonting, exempelvis liv efter döden. Man har kanske ett minne att man i det senaste livet lovat att göra någonting, och det löftet ska nu infrias. (Jämför scitologi-rörelsen, där kontrakt att arbeta i rörelsen enligt uppgift skrivs på — en miljon år!)

Personligen tror jag inte längre att man med aldrig så noga undersökta parapsykologiska fall och aldrig så väl genomförda experiment kan övertyga människor att det finns en andlig dimension i tillvaron. Det är något som var och en måste uppleva själv. Den upplevelsen behöver inte alls komma som en sorts "frälsning", i en stormande vision eller genom upplevd kontakt med en död anhörig på en seans. Den kan likaväl komma sakta, nästan omärkligt, och växa sig starkare under flera år. Därför är jag inte längre säker på att det är moraliskt

Till våra kära vänner halvårsprenumeranterna:

Glöm inte förnyelsen!

Inbetalningskort har skickats ut.

riktigt att hålla på och undersöka fall av minnen av tidigare liv hos vuxna, och därmed kanske stimulera folk att till överdrift syssla med sina minnen. Somliga människor skulle definitivt må mycket bättre av att helt sluta syssla med sina inbillade eller verkliga minnen av tidigare liv, och i stället söka sin mening i det här livet. Det är *här* och *nu* vi lever. Vilka storartade roller vi än kan ha haft i det förflutna, så är de bara bleka skuggor jämfört med vad vi alla kan börja skapa i nuet — den enda punkt i evigheten som vi säkert vet något om.

HEALING!

F. S. Lind

dipl. massör o. sjukgymnast

Klostergatan 31

Örebro

Ring för tidsbeställning

019/11 33 79. Välkomna!

EN MYCKET LÄSVÄRD BOK

I "Jordskred?" skriver Birgit Lange om det parapsykologiska fenomen- och forskningsområdet: ut-ur-kroppen-upplevelser, automatisk skrift och fall som tyder på reinkarnation.

JORDSKRED? 12:50 + moms o porto

Sökarens Förlag

Box 3063, 103 61 Stockholm 3

ETT FALL SOM TYDER PÅ REINKARNATION

"Vi är kosmiska resenärer: världsalldet är vårt hem", säger Dénis Lindbohm. Läs hans fascinerande bok om sina minnen av flera föregående liv!

JAGETS ELD 13:50 + moms o porto.

Sökarens Förlag

Box 3063, 103 61 Stockholm 3

FÅ DERES HOROSKOP

stillet og tilsendt for 35 svenske kr. Send fødselsdato, klokkeslet og fødested til

Peter Sørensen,

Havrevej 12 DK-2700 Brønshøj, Danmark.

lær alt om
**FREMTIDENS
ASTROLOGI**
ved selvstudium gennem
vort seriøse fjernkursus
Brochure tilsendes

ASTROLOGISK AKADEMI
POSTBOX 932
2400 KØBENHAVN NV

DÄNIKEN — SVINDLAREN

Den stora västtyska veckotidningen Der Spiegel (Hamburg) har i nr 12 i år en mycket omfattande artikel om bestsellerförfattaren Erich von Däniken, 37, där denne beskrivs och — förefaller det — avslöjas som en svindlare. En cigarrettrökande Däniken "pryder" också tidningens flerfärgsomslag tillsammans med ett flygande tefat, några utomjordiska varselser och texten "9 Millionen Auflage. Der Däniken-Schwindel".

Erich von Däniken är författare till böckerna "Olösta gåtor ur mänsklighetens förflutna", "Tillbaka till stjärnorna" och nu senast "Gudasäd" (i Tyskland utgivna av Econ Verlag, i Sverige av Berghs). De har blivit världssuccéer: översatta till 26 språk och utgivna i sammanlagt nio millioner exemplar. (Som jämförelse kan nämnas att Werner Kellers bestseller "Men Bibeln hade rätt" — också på Econ-Verlag — har en världsupplaga på 7,5 millioner exemplar.)

När det 1970 blev känt att Däniken dömts till 3 1/2 års fängelse för penningbedrägerier, skrev vi i Sökaren bl. a.: "Att en person som litterärt har sysslat med jordens forntid på det sätt som Däniken gjort, har visats inte ha ett gott förhållande till ärlighetsbegreppet, medför att man måste se med mycket stor skepsis på hans böcker och forskningar." Vi slutade också sälja "Olösta gåtor". Vår varning för Däniken har nu tyvärr i hög grad visat sig befogad, det visar den utredning som Der Spiegel gjort.

I sin senaste bok gör Däniken stor sensation av vissa grottor i Ecuador, som han ingående beskriver i egenkap av ögonvittne. Men tydligen har han aldrig satt sin fot där, utan bygger sin skildring på informationer från en äventyrare vid namn Juan Morics.

Nu har Morics intervjuats av en utsänd från Der Spiegel och säger att Däniken aldrig själv varit i grottorna — "såvida det inte skett i ett flygande tefat". Morics har berättat för Däniken om ett förhistoriskt bibliotek i grottorna, bestående av inristningar på några tusen millimetertunna metallfolier samt en hel "zoo" av gyllene djur och en sal med stolar runt omkring ett bord. Detta

såg Däniken i sällskap med Juan Morics påstår han. Men Morics uppger att han aldrig visat Däniken dessa saker.

Däniken lockade med 200.000 dollar för att få göra en grottexpedition tillsammans med Morics — säger denne. Ändå gjordes aldrig någon expedition. Däniken "hade inte tid", påstår Morics. En expedition till grottorna i östra Ecuador skulle ha tagit minst 14 dagar, och Däniken stannade bara en vecka! I stället visade Morics Däniken en stängd sidoringång till grottvärlden, belägen i Cuenca.

Vem är nu Juan Morics? Jo, en man i 50-årsåldern av ungersk härkomst. 1950 emigrerade han till Argentina och bor sedan 1967 i Ecuador.

1969 ledde Morics en 17-mannaexpedition till grottor i Ecuador — den saken står utom tvivel. Man påträffade droppstensbildningar och fågelspillning men inga skatter.

Chefen för det arkeologiska institutet i Quito, Hernan Crespo Toral karakteriserar Morics som en "svindlare och äventyrare". Enligt geologerna har de ifrågavarande grottorna med säkerhet uppstått på naturligt sätt. Flera grottor har också undersökts av arkeologer utan att man påträffat något som helst tecken på människors verk.

Morics har alltid vägrat att ge sådana upplysningar om de märkliga grottor som han säger sig ha besökt att dessa har kunnat utforskas av arkeologer. Amerikanska filmare har erbjudit honom stora pengar — men han har vägrat.

Der Spiegel har, som sagt, intervjuat honom. Frågan när han först såg metallbiblioteket, vill han inte besvara. Och inte heller säger han vem som förde honom in i grottorna. Det var "någon".

På frågan varför Morics inte tagit med sig ett enda bevis för metallbibliotekets existens, svarar han: "Det hade betytt en säker död. De som bevakar dessa skatter, tillåter inte att man släpar bort dem därifrån." Bevakarna är "belas-indianer". "De är högre väsen, vita indios med ljusa ögon. Om någon tränger fram till dem, tvingar de honom att stanna där för alltid." Men för Morics gjorde de förstås ett undantag.

Han kom tillbaka.

Der Spiegel har också intervjuat Däniken — dock inte om Morics avslöjanden. Däniken berättar att han har ESP-förmåga, d v s kan förnimma utomsinnligt. Det är ESP-förnimmelserna som gjort honom definitivt övertygad om att jorden haft besök av utomjordiska rymdresnärer. Han säger: "Jag vet det. Och jag vet att i en nära framtid en händelse kommer att inträffa som bevisar att jag har rätt."

Sin ESP beskriver Däniken som ett slags "tidsresor", varvid han träder ut ur tiden och ser allting samtidigt, både det förgångna, det nuvarande och det kommande.

När man förvånas över Dänikens oriktiga uppgifter om besök i märkliga grottor i Sydamerika, skall man veta att hans originalmanuskript har skrivits om av en av förlaget utsedd person, Roggersdorff, innan boken getts ut. Därvid kan förstås bearbetaren ha bättrat på historien, men Däniken har i alla fall inte haft något att invända mot den slutliga formen och de osanna uppgifterna.

EDMA

F. d. astronauten kapten Edgar D. Mitchell, Ph.D., är nu på upptäcktsfärd i människans inre rymd. När han i oktober förra året tog avsked från amerikanska flottan, där han tjänstgjort i tjugo års tid, startade han ett företag med namnet Edgar D. Mitchell & Associates (EDMA) med syfte att utföra och bekosta vetenskaplig forskning rörande medvetandet och dess förhållande till kroppen — inom parapsykologi, parafysik, transpersonal psykologi och

andra områden.

Mitchells intresse för medvetandeforskning började för ungefär sju år sedan. Han sökte efter något som kunde förklara och ge mening åt livet — och som han inte funnit under 25 års sökande i religion och filosofi. Så han började intressera sig för telepati, psykokinesi, andekommunikation och andra parapsykologiska fenomen. Till en början var han helt och hållet skeptisk men fann snart till sin överraskning att tvivlet på dessa fenomen började ge vika. Det blev uppenbart för honom att minutiösa, noga dokumenterade experiment, som utförts av kompetenta forskare, antydde att vi människor är mer än den köttklump, som vi kallar kropp, och att vi har en dimension som transcenderar oss som personer och för oss in i det transpersonala. Den tanke som kommer i fokus är denna: om medvetandet kan fungera oberoende av kroppen, då kanske det också kan existera oberoende av kroppen, med andra ord överleva döden.

"Som jag ser det är dödens innebörd övergång till fortsatt liv", säger Mitchell. Och den synpunkten leder ju raka vägen till en religiös uppfattning av verkligheten. För dr. Mitchell känns det tillfredsställande att det finns rationella skäl för den urgamla filosofiska och religiösa uppfattningen att den fysiska världen har en andlig grund. Svaret till de tänkare som säger att livets mening är döden, tycks vi finna i fenomen som rör medvetandet.

Bakom dr. Mitchells grundande av EDMA finns ett sökande efter livets mening, ett försök att till en helhet sammanföra resultat från parapsykologin med resultat från religionen (framför allt den österländska) kvantfysiken, biologin och andra vetenskaper. "Medvetandets natur är universums mest fundamentala faktum", säger dr. Mitchell, och han menar att om vi någonsin skall kunna förstå oss själva och lösa de problem vi har skapat på vår planet på grund av vår okunnighet, så måste vi studera det mänskliga medvetandet och dess förhållande till hjärnan/kroppen. Och han tror att ett genombrott i förståelsen av medvetandets natur nu är nära. Forskning som utförts under de senaste årtiondena av ännu föga kända men visionära forskare har fört oss nära en bekräftelse av många urgamla filosofiska och religiösa idéer om livet och om universum. Erkännande av dessa idéer kan komma att förändra våra begrepp om naturen på ett mer

genomgripande sätt än de stora vetenskapliga upptäckter som hittills gjorts under de senaste århundradena.

Mitchell tror att vi kommer att få en "ny fysik" och en "ny biologi". När vetenskapens yttersta gränser smälter samman med mystikens och religionens tankar, skall en ny tid av förståelse komma.

De företeelser som nu hotar mänsklighetens existens — krig, hat, intolerans, ojämlikhet, massvält, skövlande av naturens tillgångar, giftiga utsläpp, överbefolkning — kan övervinnas, anser Mitchell, endast genom en förändring av medvetandet. Människan måste höja sig över sitt nuvarande jag-centrerade medvetande till att förnimma sitt intima deltagande i hela planetens — ja, hela universums — liv och funktion. Människan måste finna samklang med kosmos i sig själv, i annat fall rör vi oss än djupare in i kaos mot vår egen arts förintelse. Ett av EDMAs syften är att visa att människan inom sig kan skapa ett tillstånd av högre, universellt medvetande, som kan påverka hela hennes tänkande.

(Källa: en artikel av Edgar D. Mitchell i den amerikanska tidskriften Psychic, dec. 1972.)

A. Information om elixiret, den 250-åriga "Haarlemer healing oil".

B. Information och demonstration av professor Lakhovskys MWO-kroppsenenergialstrare m.m. Positiva referenser finns.

C. Din personliga BIORYTM uträknas enl. medicinalrådet dr. Wilhelm Fliess' metod, byggd på strikt vetenskapliga forskningsrön.

1. Biorytmogram eller pulsationsrhythmen.
2. Högsta försäkringsskydd mot den egna mänskliga faktorn. Ovärderligt för bl. a. varje bilförare — enl. statistiskt underlag.

D. Alltmer populära manastrålande LAPIS LINGUA den mexikanska, tjugusig turkosskimrande "TUR-smyckestenen"

från Sierra Madres inre — positivt testad och lovordad av framstående psykometriker och pendelspecialister kan erhållas genom undertecknad. Många positiva uttalanden om L.L. finns av lyckliga ägare.

HARALD SCHUBERT

S:t Eriksgatan 109, 113 31 Stockholm
Tel. 08 - 33 19 32

Den danska UFO-tidskriften

ufo-nyt

(Utkommet siden 1957)

Kommer med 6 nr/år

Læs om UFO-rapporter fra hele verden. Stor orientering om skandinaviske observationer. Astronomi. Aktuel rumfartsorientering. Artikler, diskussioner, etc.

Hvert nummer av UFO-NYT har ca. 40 sider.

BESTÅLL GRATIS PROVEX.

Prenumerationsavgift: 35 da. kr/år.

Sendes til:

SUFOI's Ekspedition
Erik Benny Johansen,
Båkgården 16,
2610 Albertslund.
Danmark.

TVÅ DAGSEDLAR AV PERCIVAL

Dansglädje i stället för slagsmål.
Art Distribution-karneval pings-
ten 1969.

(Foto: Arne Jönsson, DN)

1. Efter att ha blivit nedslagen av berusade raggare

Cigarretter, öl och stank...
bilar som stinker
fabriker som stinker
människor som stinker
städer som stinker...
Var finns en fridens boning
i detta inferno?
Dansens människor, rytmens människor,
den nya musikens människor?
Var finns de människor som lever av sol,
av naturlig och ren kost,
av meditation?
Var finns alla människor som förnyar sig själva
genom att inspireras av den konst
som inte blundar för ljuset?
Var finns alla de människor
som inspireras av den dikt
som talar ljusets språk i detta mörker
där äodelarna tornar upp sig,
i detta mörker där våldet används som
uttrycksmedel, i detta mörker där det mesta
är stank och förvirring?
Var finns ljusbärarna i mörkret?
Det är nu som de behövs
Det är nu som ljusbärarna måste träda fram,
det är nu som alla måste lämna sina
ofullgångna skal,
det är nu som de nya vitklädda individerna
måste stiga fram ur den mängd
som raglar sig själv till döds...
Strid med ord! Strid med konst!
Ockupera massmedierna!
Låt alla människor få uttrycka sina inre sanna jag!
Ockupera fabrikena!
Förändra produktionen i en riktning som
befriar naturen från förgiftning!
Ockupera genom att börja med någonting nytt,
genom att avstå från att samarbeta med det gamla
systemet,
genom att informera om det som är friskt...
Ockupera med ord, revolutionera med alla
tillgängliga uttrycksmedel

utom de uttrycksmedel som hör till kriget
och våldet... Tala fredens och konstens språk!
Cigarretter, stank, starksprit, öl... är surrogat
för någonting som fattas,
resultat av en civilisation som sparat ur,
som tjänat ut...

(Gärdesfesten midsommaren 1971)

2. Till bödlarna

skona mitt liv
rädda mig
skona allas liv
rädda oss
skona det som lever
rädda det som är på väg
sönderslagen ja
överfallen nedslagen ja
men levande
en överlevande
ännu här med sinnen öppna
i tystnad som doftar
blomdoft... jorddoft... regndoft...
ännu här i stadens raglande
inferno...
i naturens ro...
för att återskapa
och nyskapa...
Se, jag gör allting nytt
därför att det måste så vara
därför att solen åter och åter
uppstiger
därför att mörkret alltid finns
men ändå alltid upphör att finnas...
därför (om så är): skona inte mitt liv
men livet för de levande
de efterkommande, de födande...
tid som är på väg att födas...

(Midsommartid -71)

UTLÄNDSK BOKVANDRING MED ROLAND ADLERBERTH

Den populärrockkultistiska litteratu-
ren seglar ju för ytterligt förliga
vindar i USA sen åtskilliga år till-
baka, och till de mest kända, mest
populära och allra flitigaste skriben-
terna i ämnet hör utan tvekan Brad
Steiger, som rentav skulle kunna ses
som en medexponent för hela den
kryllande bransch inom den ame-
rikanska bokutgivningen. Han har
åtskilliga böcker bakom sig, på se-
nare år 2—3 stycken om året; en av
hans nyaste är den bok om Olle
Jönsson som lär komma på svenska
i höst och recenserades här i som-
ras. Och han har också de dåliga si-
dor som är typiska för genrens
snabbskrivare — han skriver för
slarvigt, struntar i källhänvisningar
och gör ett allmänt intryck av att
gärna överdriva om det blir mera
spännande så. World of the Weird
(Belmont, \$ 0:50) är på gott och ont
en typisk Steiger: en spännande och
säkert skriven samling korta artik-
lar om allt möjligt konstigt och svår-
trott, från spöken till sjöodjur —
bland spökerna Abraham Lincoln,
som går igen i Vita huset — alltsam-
mans presenterat som dagsens san-
ning, och genomgående mycket in-
tressanta och fantasieggande ting.
Men samtidigt också genomgående
litet för slarvigt, litet för mycket
av "nog är väl det här spän-
nande, och eftersom det är spän-
nande är det naturligtvis också
sant". Han har en fantastisk belä-
senhet i allmänna konstighetsbran-
schen, Steiger, och han berättar bra
och rutinerat, men man läser honom
som spännande förströelse, inte som
sanningssägare. Synd på något som
kunde blivit en bra modern Char-
les Fort, om han stramade upp sig;
för skrivförmågan har han.

Hans Strange Disappearances
(Lancer, \$ 0:95) träder rentav Fort
mycket nära i spåren med sin ge-
nomgång av sällsamma försvinnan-
den genom tiderna — djur och män-
niskor, fartyg och flygplan — kryd-
dat med diverse sällsamma varelser
utifrån, gåtfulla explosioner och an-
nat svårförklarligt. Åtskilliga av de
fall han ger finns rentav hos Fort
också. En helt fascinerande bok, som
öppnar nya och sällsamma dörrar
mot andra dimensioner, ut i tiden
och rummet — och långa stycken är
han rentav uppe i mästarens klass;

en av Steigers bästa genom åren.

Lägre trovärdighetsgrad hos Sa-
tan's Assassins (Lancer, \$ 1:25),
skriven tillsammans med Warren
Smith, som tar up en rad berömda
mördare, från Catherine Montvoisin
och andra historiska missdådare
fram till Oswald, Sirhan och Charles
Manson, och på fullt allvar driver
tesen att de drivits till sina dåd av
mörka makter från andra sidan. Nö-
jer sig alltså inte med att kalla dem
satanister, utan antyder rentav mer
eller mindre öppet att de hetsats av
övernaturliga krafter. Otroligt —
ja? Men sant? Då måste man gå till-
baka till de gamla medeltida teori-
erna om schizofreni etc. som äkta
besatthet av djävlar, elementaran-
dar eller annat oknytt — Steiger le-
ker själv i sista kapitlet med små
gröna män från Mars.

Och i Flying Saucers Are Hostile
(Tandem, £ 0:25), skriven tillsam-
mans med Joan Whritenour, special-
behandlas tefaten i ganska skräm-
mande riktning — första kapitlet he-
ter "Fasans mönster" och sista
"Måste vi bereda oss på ett världar-
nas krig?". Tefaten nosar på våra
hemligaste hemligheter, de leker
katt och råtta med oss, och över hu-
vud taget är vi tämligen illa ute —
åtskilliga människor har redan "ta-
gits upp". Så det är faktiskt riktigt
otrevliga tefat Steiger berättar om.

Rex Duttas synpunkt på de fly-
gande tefaten i Flying Saucer View-
point (Pelham, £ 1:50) är däremot
tämligen teosofiskt och venusianskt
betonad — han hänvisar gärna och
energiskt till framför allt madame
Blavatsky och är inte främmande för
tanken att de kan komma från Ve-
nus eller någon annan närbelägen
planet.

Men frågan om varifrån de kom-
mer är rätt ointressant för Dutta,
och att de existerar betraktar han
som självklart, så efter några tefats-
fall i början kastar han sig snabbt in
i sitt huvudtema, nämligen att in-
skärpa i oss alla att tefaten är snälla
och vänliga och att det är hög tid att
vi själva blir det också. Ett tämligen
blanknött tema alltså, men Dutta lö-
per åtminstone inte hela linan ut
och kastar sig i det store guden Ort-
hons armar. Enligt honom tittar te-
faten visserligen till oss, men karma-
lagen förbjuder dem att krasa ka-

stanjerna ur elden för oss så snart
de blir vidbrända (fast det har för-
stås skett i ett par fall, som Dutta
redovisar här, men som jag aldrig
har hört talas om tidigare). Men de
hjälper i tysthet, genom råd, var-
ningar och vinkar till den som har
inre öron att höra med.

En litet rörig bok, men trevligt
och nästan humoristiskt skriven.
Och det Dutta har att säga om vårt
sätt att kortsynt försöka mörda vår
egen miljö håller man förvisso gär-
na med om.

Mera tefatsböcker: den 6 februari
1966 landade ett flygande tefat för
några ögonblick i Aluche utanför
Madrid. Och den 1 juni 1967 dök ett
liknande tefat upp över en annan
Madridförort, San José de Valderas,
fotograferades, landade och efter-
lämnade inte bara spår av landnin-
gen utan också ett eller flera under-
liga metallrör. Det finns många vitt-
nen i båda fallen, och dessa tefat
med egendomliga H-formade mär-
ken på undersidan hör till de mest
väldokumenterade UFO-observatio-
nerna hittills.

Och nu finns det till och med en
bok på nordiskt språk om detta in-
tressanta dubbellfall, sedan de båda
spanska UFO-forskarna Antonio
Ribera och Rafael Farriols bok om
det har översatts till danska under
titeln Ufos i fokus (SUFOI, Strubes
i kommission). En rent ytterligt in-
tressant bok för den allvarligt UFO-
intresserade — Ribera och Farriols
har samlat massor av vittnesberät-
telser, foton och andra uppgifter i en
volym som in i minsta detalj belyser
fallet och tveklöst hör till de detalj-
starkaste UFO-böckerna för vida-
rekomna hittills. Kan rentav också
läsas som en lärobok i hur en UFO-
undersökning bör läggas upp, klar
och opartisk i fakta och försiktig i
slutsatserna — för att i ett slutligt
tillägg blomma upp i en mycket fan-
tasieggande hypotes om hur UFO:s
rör sig genom rymden, som rentav
blir en ny och ingalunda helt otrolig
världsförklaring bortom Einstein.
Ett fint tillskott till tefatshyllan, sak-
lig och svårvederläggbar.

Gerhard R. Steinhäuser leker i
Heimkehr zu den Göttern (Herbig,
DM 18:—) med tanken på att tefa-
ten kanske kan komma från framtiden
och arbetar överhuvud taget en
hel del med djärva teorier kring ti-
dens relativitet — undertiteln "kro-
nonauter genombyter tidsvallen"
säger ju en del om vad som intres-
serar honom.

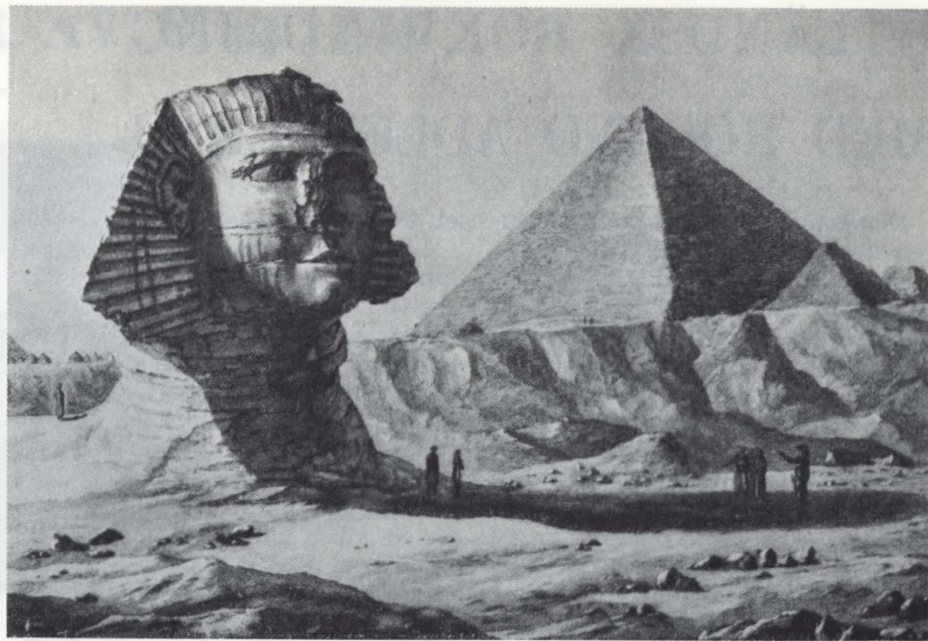
Men tefaten är en bisak i boken,
och också tidsresor ovanför Einstein

är bara ett av inslagen i denna bok, som sveper fram den ena djärva te- sen efter den andra. Ansluter sig till Däniken i så måtto att Steinhäuser tror på rymdbesök på jorden i en fjärran forntid, av kosmonauter som så småningom förvandlades till gu- dar i folktraditionerna, men skiljer sig från Däniken genom att han fö- redrar att göra sina forskningsresor i studerkammaren hellre än på fäl- tet. Och också därigenom att han riktar in sig mera på parapsykologi och religionsfilosofi än på arkeologi och naturvetenskap; mycket av in- nehållet rör sig på gränsen mellan parapsykologi och filosofi och det avslutande avsnittet heter "Tredje årtusendets Gud" och diskuterar frå- gan om ett gudsbegrepp för vår tid, tätt sammanflätat dock med gam- maltestamentliga tefat, besök från rymden, livet som en 6—7-dimen- sionell energianhopning och jagets odödlighet: "Den så kallade döden är omåttligt överskattad. I själva ver- ket är den en relativt enkel över- gång till andra nivåer för medvetan- des- och informationsenergin inom oss. Så länge tiden och rummet och världsalltet består, finns det inget 'slut' för oss. Sedan är det vars och ens ensak om den saken skall uppfat- tas som en fördel eller en nackdel för oss."

Cheopspyramidens eventuella hem- ligheter har ju genom åren givit upphov till en väldig flora av böc- ker, från ren arkeologi till de märk- ligaste fantasier om hur dess mått och gånger ger en komplett världs- historia från skapelsen till jordens undergång .

Jag har läst en hel del i bran- schen tidigare, men ingen bok som fascinerat mig så till den grad som Peter Tompkins **Secrets of the Great Pyramid** (Harper & Row, \$ 12:50), en underbart fint illustrerad och över 400 sidor tjock volym, som bå- de redovisar Cheopspyramiden — och i någon mån också övriga pyra- mider — rent arkeologiskt, tar upp alla de mera kända "pyramidologer- na" genom tiderna och deras mer eller mindre sällsamma teorier, och för fram en delvis egen och tämligen djärv teori, som bygger på en del av de gamla men också på grundliga egna studier av inte bara föregån- garna utan också pyramiden själv.

Han hävdar här att den egyptiska kulturen måste ha stått oerhört mycket högre än man hittills antagit vid den tid då Cheopspyramiden byggdes, framför allt då inom astro- nomin och geodesin. I Piazzis Smiths och andras efterföljd hävdar han att

Cheopspyramiden med den stora sfinxen i förgrunden. Illustration från "Secrets of the Great Pyramid".

dess mått tyder på att dess gamla byggherrar måste ha suttit inne med avancerade kunskaper i ovan nämnda vetenskap, att Cheopspyramiden i själva verket är en exakt skalmo- dell av norra halvklotet och att den i sina mått rymmer massor av upp- lysningar också inom astronomin. "Eratosthenes var uppenbarligen in- te den förste som mätte jordens om- krets. Det var inte Hipparkos som uppfann geometrin. Pytagoras fann inte själv sin berömda sats. Mercator uppfann inte den kartprojektion som bär hans namn. Vilka det än var som byggde den stora pyramiden, så kände de i vart fall till vår planets dimensioner så exakt att veten- skapsmännen nådde ifatt detta gam- la vetande igen först på 1600-talet. . . Vad de visste mera återstår att se. Men allt eftersom fler upptäckter görs, kommer detta kanske att öpp- na dörrarna till en helt ny forntida civilisation och en mänsklig kultur- historia som går avsevärt längre till- baka i tiden än man har trott hit- tills."

Mycket välskriven, och med in- tressanta utblickar också till sådana fenomen som Stonehenge, Aknatons El Amarna och diverse annat; en helt fascinerande bok om ett av jor- dens mest fascinerande byggnads- verk.

Energiska lilla danska förlaget Nihil har skickat ut ett par små vackra nyupplagor av två spådoms- klassiker, **Den rigtige Nostradamus' spådomme** (dkr 9:75) och Camille

Flammarions **Spådomme om ver- dens undergång** (dkr 14:75). Där Nostradamusboken ger ett urval av de mer intressanta centuriorna, översatta till dansk vers och något kommenterade, därtill försedda med ett vänligt sinnat historiskt förord av Peter Juhl Svendsen. Medan Flammarions prydliga och välillu- strerade lilla bok tar upp förutsägel- serna om världens undergång från apokalypsen och framåt, inte med någon större utförlighet (boken har bara 48 sidor), men i ett välvalt och intressant urval. Åtskilligt om ko- metskräck och annat, och i sin hel- het ett fint exempel på 1800-tals- folkbildningslitteratur av tidigt ver- dandimärke.

Christine Hayes **Red Tree** (Nay- lor, \$ 6:95) ger enligt underrubri- ken "insikter om de försvunna kon- tinenterna Mu och Atlantis", men ger i själva verket långt mer än så, nämligen en genomgång av mänsk- lighetens hela historia som kultur- varelser. Och den är lång, för den går över åtta miljoner år tillbaka i tiden. De första utvandringarna från Mu, mänsklighetens urhem, började nämligen för cirka åtta miljoner år sedan, och bland annat emigrerade större delen av de nongool som nu- ets kaukasier härstammar från på ett mycket tidigt stadium till nuva- rande Sverige. Berättar alltså unga söta miss Hayes, som säkert får en välvillig nick av Olaus Rudbeck i hans himmel.

Boken är naturligtvis tillkommen

på psykisk väg, genom att miss Hayes, som hon själv förklarar sa- ken, "kan sträcka mig tillbaka ge- nom de svävande energivågor som skapats av det förflutna och åter- uppleva minnena, kärleken och sor- gerna hos män och kvinnor i tids- åldrar på denna jord som för länge sedan passerat". Dessutom hänvisar hon då och då till gamla uppteck- ningar på rödträds(=sequoia)stub- bar, men hur hon fått tillgång till dem ger hon aldrig någon riktig klarhet i.

En underlig, sönderhackad histo- ria med många väldiga katastrofer och då och då uppdykande hjältar, med ett suveränt förakt för geologin och en viss okunskap om nuets geo- grafi (hon placerar de västindiska öarna fel inbördes, och låter Ha- waiiöarna vara en sista rest av Mus sydkust, trots att hennes Mu i sin glans dagar var en väldig kontinent som täckte större delen av Stilla ha- vet). God vilja och önskan att för- bättra världen, förvisso, men förla- get borde nog ha givit henne åtmin- stone en manustvättare till hjälp — i sitt nuvarande skick är miss Hayes nästan helt oläslig långa stycken.

Avrundningsvis några pocketböc- ker, där Eric Normans **The Hollow Earth** (Lancer, \$ 0:95) klart erövrar stora tosingpriset. Det är en redovis- ning av de märkliga teorier som framförts genom tiderna om högkul- turer i grottor under jorden och en helt ihålig jord, och boken bollar friskt med alla möjliga konstigheter från Bulwer Lyttons vrilbaserade 1800-talscivilisation i väldiga grottor under jorden till Richard Shavers deros och teros, grottoende rester av en fordom högtstående atlantisci- vilisation, som numera ägnar sig åt att driva oss till vansinne på avstånd med hjälp av diverse mystiska strå- lar. De buddhistiskt/mystiska fanta- sierna om riket Agartha, paradiset under jordytan, får sitt, de sydame- rikanska tunnlar som dyker upp i Dänikens senaste bok ringlar här härsan och tvärsan under hela jor- den, och kapten John Symmes teo- ri om att jorden är ihålig och har en jätteöppning vid vardera polen redo- visas med iver och intresse.

John Macklin är en mångskrivande amerikansk oknyttare som när- mast kan beskrivas som en än slarvi- gare Steiger, och **Beyond All Reason** (Ace, \$ 0:60) och **Caravan of the Oc- cult** (Ace, \$ 0:60) ger goda exempel på hans konst — båda rymmer ett 25-tal korta historier om spöken och mystiska försvinnanden, förbannel- ser och märkliga förmågor, voodoo

och annat trevligt, allt serverat utan källhänvisningar och med föga för- måga till trovärdighet.

Hans Holzer, amerikansk spökjä- gare och TV-favorit, brukar där- emot normalt höra till de bättre och pålitligare, och hans spökböcker är oftast hyggligt väldokumenterade, men **Charismatics** (Ace, \$ 0:95) ver- kar snarare vara avsedd som en snabb och inbringande surfingtur på den ockulta vägen — det är en hand- ledning i hur man skall odla fram och utnyttja sin egen inneboende charisma, så att man vinner vänner och inflytande (och pengar) så till den milda grad. Och hans purfärska **Psychoecstasy** (Lancer \$ 1:25) är ännu värre — här handleds vi trog- na läsare i hur vi skall väcka alla de hemliga krafterna i vårt inre jag, så att vi blir hur dugliga som helst; bo- ken rymmer t. o. m. ett tiopunkts- program för nåendet av sexuell ex- tas. Något som kunde ha blivit en god forskare i parapsykologiska frå- gor tycks ha sålt sig definitivt.

Max Hassel har samlat berömda inslagna spådomar genom tiderna i en volym nämnd **Prophets Without Honor** (Ace, \$ 0:75), alltifrån den berömda historien om hur en viss Cazotte 1783 förutspådde franska re- volutionen och sina vänners öden under denna revolution i detalj, till sådant småknytt som en amerikansk siare som ett helt år i förväg kunde berätta vem som skulle bli Miss America 1960. Stort och smått, allt- så, men en hel del intressant, om

Miss Christine Hayes — tyvärr näs- tan oläslig.

ock inte särskilt väldokumenterat.

Och som avslutning en verkligt trevlig liten irländsk pocketbok, där sakkunniga journalisten **Sheila St. Clair** samlat diverse **Folklore of the Ulster People** (Mercier Press, £ 0:50). Det är en tunn men välmatad volym som lär ut åtskilligt om ban- sheen, skördeseder, förbannelser, havsfolk, heliga platser och mycket annat, och avsnittet om folkmedicin ger massor av intressanta gamla hus- kurer. En fin liten bok, som ger till- fälle till många tankvärda jämförel- ser med svensk folkmedicin och folktro.

EN PÅ JORDEN

Det finns bara en på denna jord som helt arbetar på att göra dig lycklig — du själv.

Och du som trodde lyckan skulle komma genom någon annan.

Eftersom denne annan arbetar fullt med att göra sig själv lycklig måste du lita mest till din egen förmåga.

Och ändå — tomhet är allt som utesluter arbete för annan.

Hasse Skogsberg

FINNS GUD?

"Gud" är inget absolut entydigt begrepp. Det kan betyda litet olika saker för olika människor. Det kan vara bl. a. en gudomlig försyn, en allsmäktig skapare, en högre rättvisa, Jesus Kristus, en älskande himmelsk "fader", en världssjäl och en datorliknande superintelligens.

Men när det frågas efter bevis för Guds existens, är det väl framför allt Gud-skaparen-upprätthållaren man tänker på: finns det en Gud som har frambragt universum? Detta är den primära fråga som måste besvaras. Därefter kan man eventuellt undra över vilka egenskaper Gud har, om "han" är allsmäktig, allgod, älskar människorna, har inspirerat någon religionsstiftare osv.

Frågan om Guds existens är djup och svår. Egentligen skall man ha goda insikter i biologi, fysik, astronomi, filosofi, psykologi, parapsykologi för att kunna göra en vettig bedömning. Men andligt övermodiga som vi är, dristar vi oss ändå reflektera över den djupaste gåta som människan står inför: universums uppkomst och "mening".

Många religiöst troende visar upp en övertygelse med all möjlig känsla. Men är deras "bevis" grundade någon annanstans än i känslolivet? I sina predikningar, ofta i samband med eggande eller stämningfull sång och musik, berör de sällan eller aldrig bevisfrågor. Framställningen vänder sig till dem som tror att man kan besvara svåra sanningsfrågor i känslöstämningar eller med hänvisning till enkla paroller.

Men "hypotesen Gud" kan inte avfärdas som verklighetsfrämmande och ointressant. Många högt begåvade och kunskapsrika människor har i olika tider trott på "Gud" — och många lika förståndiga och lärda har varit förnekare. Eftersom ingen enighet har kunnat uppnås, måste problemet betraktas som olöst.

Rapport 100

Religionssociologiska Institutets rapport nr 100 handlar om svenska folkets gudsbevis. Sammanställare är direktor Berndt Gustafsson i

Svenska kyrkans centralråd, f. d. chef för institutet. Det är inte fråga om någon opinionsundersökning eller någon vetenskaplig, sociologisk studie, utan endast ett material bestående av 94 brev, som utgör svar på en annons, vilken var införd i en Stockholmstidning i september 1966: "Ni som tror på Gud, ge mig bevis för att Gud finns."

Flertalet som svarade på annonsen var kvinnor, nämligen 60 procent; hela 26 procent tillhörde sekten Jehovas Vittnen. Bara tre var präster, pastorer eller motsvarande.

Flera av de klassiska gudsbevisen förekommer, men det mest populära av dem är, som man kunde vänta, det "fysiko-teleologiska". Direktör Gustafsson skriver: "En lång rad av filosofer och teologer genom tiderna har hävdade, att ändamålsenligheten och skönheten i världen hänvisar på en intelligent princip som sitt upphov: Platon, Aristoteles, Tertullianus, Augustinus, Leibniz, Wolff, Herbart." 13 personer framhöll detta bevis.

Ett annat av de klassiska gudsbevisen är det "moraliska eller etiko-teleologiska". Det framfördes av sju av de svarande. Detta bevis säger att man från sedelagen och den sedliga världsordningen måste sluta sig till Gud som deras upphov. Calvin och Melancthon hävdade giltigheten av detta bevis. I ett av brevvaren heter det: "Du har en gudagnista inom dig själv. Du har en ande. Det är samvetet och intuitionen inom dig. Har det inte hänt att du i svåra situationer frågat dig hur du skall göra och fått en impuls eller ett svar att göra just som du gjorde? Senare visar det sig att det var rätt. Där är Gud."

26 personer framhävde religiös erfarenhet, egen eller andras. Gustafsson: "Huvudtanken är att gudsidens trovärdighet är en personlig upplevelse. 'Gud själv kommer personligt nära och gör sig känd genom ett slags andlig vidröring.' En del talar om yttre tecken, såsom helbrägdagrelser och bönhörelser. Ur ett av breven: 'Många människor kan vittna om bönesvar; jag har själv känt själsliga rörelser efter bön, som knappast kan ha berott på själv-

suggestion. Om Ni talar med pingstpastorer får Ni nog höra om bönesvar i form av botande av sjukdomar och hjälp i ekonomisk nöd. Om någon rest av tvivel finns efter att ha tagit del av uppgifter om bönesvar så tänk på Bibelns vittnesbörd om Jesus..."

Flera talar om **experiment** ur vilka visshet kan vinnas. Genom att bedja, läsa bibeln, meditera, alltså att "söka", får man en personlig visshet. Ett par brevutdrag: "Tala med Gud om Dina tvivel och bed honom att han ger Dig tro. Jag vet att det hjälper." — "Begyynn läsa bibeln, och gör det under bön till Gud, att han uppenbarar sig i sitt ord."

13 brev hänvisar till bibeln. Ex.: "Vi finner en mängd profetior, vilka Gud genom sin ande eller kraft inspirerat sina förkunnare eller profeter till att nedskriva... långt innan dessa gick i fullbordan." — "Det verkliga undret, som uttrycker att Gud ändå finns, har vi ju i detta att Jesus Kristus finns, och att han kom hit till jorden."

Några avvisar alla försök till bevis, "härmed ställande sig på Luthers, Kierkegaards och Barths ståndpunkt". En del menar att man skall tro först: "... bibeln säger: 'Den som vill komma till Gud, måste tro, att han är till och att han lönar dem, som söka honom' (Hebr. 11:6)... Tron är alltså det första, sedan kommer förståndet att upplysas, så att det blir möjligt att förstå. Därför uppmanar jag Er att begynna **tro utan bevis** för Guds existens."

Man kan förstå att en människa, som — kanske i en svår livssituation — upplever vad som förefaller vara bönhörelse eller "under", i entusiasm kastar förnuft och saklighet överbord och anammar en religiös tro i tanken att hon nu fått övertygande bevis. Men det är ändå viktigt att i alla livets skiften bevara förmågan till eftertanke — i varje fall om man vill **veta** något. Ett "bönesvar" och en "helbrägdagörelse" är i princip först och främst **fenomen**, något som händer och som tolkas på olika sätt. **Varför** det händer är inte så lätt att slå fast.

Teleologi

Nu några egna "teleologiska" resonemang, alltså sådana som hänvisar till ändamålsenligheten i naturen. Frågan är: kan de ändamålsenliga strukturerna tänkas ha uppkommit genom slump, av slumpen skapad nödvändighet och naturlig selektion så som Jacques Monod beskriver det i sin bok "Slump och nödvändighet" och som torde bejakas av många, troligen de flesta, biologer — eller finns det några avgörande synpunkter mot biologins slumphypotes?

Det kan förefalla ett eftertänksamhet sinne som om en del organ hos levande varelser inte kan ha bildats av naturens egna, mekaniska krafter, utan förutsätter ett en gång eftersträvat mål, alltså ett syfte hos en intelligens. Men sedan man läst Monod är man kanske inte lika absolut övertygad teist, även om man behåller sin skepsis till ateismen.

Den lilla daggörten, Drosera, som lever på mineralfattig mossa, har en fångstapparat, varmed den kan fånga och smälta insekter. Det måste ha funnits en tid då dess "förfäder" inte ägde en sådan fångstapparat. Man frågar sig då vad som kan ha satt igång utbildningen av den. Fordrades inte, för att processen skulle kunna komma igång, ett medvetande om att det fanns insekter, att dessa innehöll ämnen som var nyttiga för växten och att dessa insekter kunde fångas, smältas och assimileras av växten? Man kan inte tänka sig att växten själv haft denna förhandskunskap. Uppbyggnaden av ett nytt organ är också en mycket komplicerad process: det är arvsmassan som skall förändras.

Biet har i sin kropp en kemisk fabrik, där det producerar ett gift, som inte existerar i naturen. Det kan ju inte vara biets egen intelligens som skapat fabriken. Men kan det vara evolutionens blinda krafter som har gjort det? Har det inte fordrats kunskap om att det giftiga ämnet kunde tillverkas på visst sätt, att det hade de och de verkningar, när det spreds i en levande varelse kropp och att en viss apparat, gadden, kunde tillverkas för att injicera giften i fiendens kropp?

Kan dessa komplicerade sammanhang, som griper in i varandra och utgör en helhet utan vilken delarna vore meningslösa, ha uppkommit genom gradvis evolution? Är det inte åtminstone lika sannolikt att utvecklingen här följt en idé som från början innehållit alla de olika elementen?

Ett exempel på det utstuderade slag av levande ändamålsenlighet som organiska strukturer äger, ger följande text från boken "Kroppens visdom" (Natur och Kultur 1949) av W. B. Cannon, professor i medicin vid Harvarduniversitetet (sid. 160):

"Läkningen av de inre organen är en märklig process. Till skillnad från ytorrganen har inälvorna inte utsatts för upprepade skador under den rashistoriska utvecklingens gång. En bristning av tarmarna t. ex. skulle i själva verket snarare leda till döden än till läkande processer. Det är därför svårt att förstå hur inälvorna har kunnat så att säga 'tränas' i läkande verksamhet eller vad som legat till grund för det naturliga urvalet av organismer, som varit i stånd att utveckla dessa skyddsreaktioner. Och ändå — så snart kirurgen gör sitt ingrepp, vare sig i lungorna, levern eller hjärnan, blir de störda vävnaderna säte för en verksamhet, som leder till återställande och nybildning.

För många år sedan iakttog Murphy och jag med röntgen ett egendomligt fenomen, som inträdde sedan tunntarmens översta del (tolvfingertarmen) avskurits och åter hopsyts. Ehuru peristaltiska rörelser regelbundet ägde rum i matsäcken, gjorde den ringformiga slutmuskeln vid utgången (pylorussfinktern) kraftigt motstånd mot dem, och först efter omkring fem timmar gav den efter och tillät magsäckens innehåll att inträda i den skadade tarmen. Den intressanta punkten i detta sammanhang är förhållandet mellan dröjsmålet och läkningsprocessen. Enligt kirurgiska iakttagelser dröjer det fyra timmar efter en tarmsutur innan ett plastiskt exudat har bildats, så att förbindelsen är fast. Efter så lång tid som åtgår för fullbordandet av denna process tilläts alltså magsäckens innehåll att flyta vidare. Liknande resultat uppnåddes, när snittet och suturen gjordes längre bort utmed matsmältningskanalen. Mycket arbete återstår, innan vi till fullo förstår hur de krafter fungerar som medverkar vid återställandet av skadade kroppsdelar."

En ändamålsenlig, "vis", reaktion av detta slag hos människokroppen är ju inget enstaka undantag utan karakteristiskt för den. Om vår kropp har "tänkts ut" av en intelligens, borde den ju ha konstruerats med just sådana egenskaper som de här beskrivna.

Men det är inte bara bland det

levande som man kan finna tecken på märklig ändamålsenlighet. En allmän regel i naturen är att ett ämne utvidgar sig, när dess temperatur höjs, och sammandrar sig, när temperaturen sänks. **Vattnet** är ett viktigt undantag från den regeln. Det har sin högsta specifika vikt vid +4°, och därför sammandrar det sig när temperaturen stiger från 0° till +4°. (Höjs temperaturen ytterligare, sker utvidgning på vanligt sätt.) Eftersom fyragradigt vatten alltså är tyngst, sjunker detta till botten i en tämligen djup sjö och temperaturen där blir aldrig lägre. Endast i de övre vattenlagren sänks temperaturen ytterligare. Om nollgradigt vatten vore tyngst enligt den allmänna regeln, skulle detta sjunka till botten och sjöarna snabbt bottenfrysas, vilket skulle medföra svåra faror för det djurliv som finns i sjöarna, om detta alls hade kunnat uppkomma.

Om en intelligens ligger bakom universums uppkomst, borde den ha ordnat det just på detta sätt, genom en manipulation med den allmänna lagen om ämnens specifika vikt för att möjliggöra liv i sjöarna. Förhållandet stämmer alltså väl med "hypotesen Gud".

Finns motbevis mot ateismen-materialismen?

Det är svårt för den som inte är biologisk fackman att avgöra hur mycket den slumpvis fungerande ärfvlighetsmekanismen i förening med naturligt urval kan åstadkomma utan "högre" styrning. Jacques Monod menar att det perfekta skapas successivt i naturen på grund av slump, uppkomna stabiliserande och riktande faktorer, selektion och mycket, mycket lång tid (jordens ålder har beräknats till inemot fem miljarder år). Automatiskt byggs mer och mer komplicerade former upp, och allt som inte är riktigt funktionsdugligt sorteras bort i naturligt urval.

Frågan är om det finns skeenden eller strukturer i naturen som inte **kan** ha uppkommit i en blind, gradvis förändring av levande eller död materia, eftersom det utgör en sådan fungerande **helhet** att varje del därav måste ha varit med i en **plan** från början, eller eftersom anpassningen till en miljö gått så snabbt att de naturliga, mekaniskt skapande krafterna inte skulle ha hunnit med det. Eller finns det företeelser som till sin natur är sådana att de strider mot ateismen-materialismen och idén om den mekaniska skapel-

sen?

Även om man inte direkt kan bevisa teismen, kan det kanske vara möjligt att motbevisa ateismen.

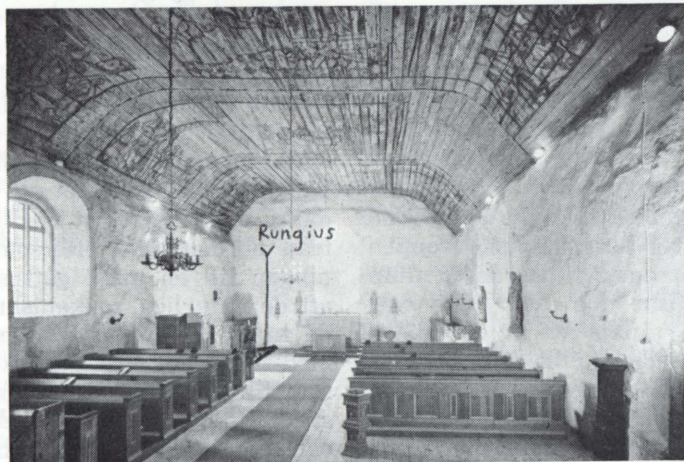
Man tänker här framför allt på det parapsykologiska fenomenområdet. Kan sådant som telepati, klärvoajans, prekognition, psykokinesi, materialisation m. m. förenas med hypotesen slumpen? Ger inte parapsykologin en bild av ett universum där det andliga har en mer central, fundamental ställning än vad den rena ateismen tillåter? Man kan ju också lägga märke till att personer som godtar en ateistisk-materialistisk syn på världen värjer sig mot parapsykologin och vägrar acceptera konstaterade fenomen.

Vi kan i detta sammanhang också tänka på den engelske ingenjören och forskaren George de la Warr (se Sökaren nr 2, 1973) som utan tvekan upptäckte vissa realiteter. Han talade om ett organisationskraftfält, som hör till varje organism och finns i en icke-rumslig dimension, och efter vilket de levande strukturerarna byggs upp. Om existensen av detta organiserande fält kan styrkas, kan det förklara den **helhet** hos livsformerna som Monod **inte** förklarar — ehuru han inte erkänner problemets existens. Om detta fält existerar, kan det då ha bildats på mekanisk väg utan någon tanke bakom? Eftersom det inte är en levande varelse och inte existerar i det tredimensionella rummet — enligt de la Warrs upptäckt — kan det i varje fall inte ha något att göra med den ärftlighetsmekanism som Monod stöder sitt resonemang på.

Litteratur:

John Hick: Religionsfilosofi (Almqvist & Wiksell, 1972) anmäld i Sökaren nr 4, 1973.

Jacques Monod: Slump och nödvändighet (Aldus 1972) anmäld i detta nummer.

KONTAKT

Jag söker kontakt med kvinnor och män, intresserade av livsåskådningsfrågor och parapsykologi, för ett meningsfullt tankeutbyte.

Lars Ingvar Lundquist
Adolf Zethelius Gata 7, 1 tr.
724 73 Västerås.

Pris för kontaktannonser: 20 öre per ord + 2— i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 7—. Moms inräknad.

BREV

I Sökaren nummer fyra finns ett inlägg av Sven Rosén apropå prosten Rungius i Kemi. Rosén har läst en recension av min "Brevet till mormor" och noterat att jag där skriver om Rungius. Rosén refererar till ett brev från Kemis nuvarande kyrkoherde, som går ut på, att den bevarade mumien inte behöver rymma något "övernaturligt", trots berättelser och sägner kring den medeltida prästmannen.

Jag har själv varit i Kemi kyrka och sett kroppen (den ligger under golvet på den plats som är utmärkt på bilden). Det torra höljet är ingen märklig syn. De skarpare, mänskliga konturerna är borta och jag har förvisso sett mer fascinerande mumifieringar.

Uppgifterna jag använder i min lilla dramatiserade berättelse är hämtade från folkmun förutom fakta från en del undersökningar.

Personligen tror jag inte på något "underverk" i samband med kroppen. Trakten lär kunna bjuda på fler mumier.

Jag upplevde mytbildningen kring prosten som en god historia, en bra ram för det budskap jag ville förmedla. Vilket handlade om reinkarnationen, den absoluta nödvändigheten för all utveckling, det ljusbudskap som nu söker sin plats i en värld, där mörkret går mot sin kulmen.

Per Ragnar

GAVOR

Jane von Knorring, Helsingborg, 3:—; Agnes Mårten, Mora, 68:—; Ursula Jacobsson, Falköping, 8:—; May Nielsen, Röstänga, 10:—; Valborg Werner, Saltsjö-Boo, 20:—; Thor-Leif Dahnielson, Nässjö, 8:—; Per Ragnar, Stockholm, 9:50. Summa kronor 126:50.

Hjärtligt tack! Red.

HOROSKOP UTARBETAS

Förutsägelsekalender 1973. Mycket goda referenser. Uppgiv födelsedatum och be om gratis upplysning hos adjunkt M. Solberg, 71 00 Rissa, Norge.

Liten kursgård (alternativt stort fritidshus) säljes med inventarier. C:a 180 m² bostadsyta med 10 rum, 1 kök, 2 pentry, dusch och toaletter. Elvärme. Tomt på c:a 12.000 m² får arrenderas på valfritt antal år för 50 kr/år. Pris 54.000:—. Svar till "Vacker västgötabygård" Sökaren f.v.b.

BASILJUS VALENTINUS
The Triumphal Chariot of Antimony
with the Commentary of Theodor Kerckringius.
Being the Latin version published at Amsterdam in the year 1685 translated to English by A.E. Wait, 1893. 204 pp. Bound 8.

Pris Kr. 95:— + porto.

AB G Wendelholm
Box 140 69, 104 40 Stockholm.

SCIENTOLOGY

(scio = vetande, logos = att studera)

Scientologys mål är fullständig kunskap, vilket också kan definieras som fullständig frihet. Det innefattar en teknik varigenom individen kan öka sin förmåga, sin medvetenhet, sitt självbestämmande och uppnå allt högre existensstillstånd.

Scientology är en religion i ordets äldsta betydelse: ett studium av visdom. Scientology är ett studium av människan som en andlig varelse i hennes förhållande till livet och det fysiska universum.

Scientology lär dig inte — endast påminner dig, för informationen var din från början. Det är inte bara vetenskapen om livet, utan en sammanfattning av vad du höll på med innan du glömde vad du höll på med.

Läs boken **TANKENS GRUNDER** av L. Ron Hubbard, Scientologys grundare. Pris inb. 25 kr. Kontakta Scientology-Kyrkan, Kungsg. 43, 632 21 Eskilstuna. Tel. 016/11 95 15, postgiro 79 62 74-9.

BRUNO MERTENS IGEN

Vi har blivit ombedda att än en gång nämna den holländske meditationsläraren Bruno Mertens planer på ett arbetande meditations-kollektiv i Sverige. Vi tillmötesgår denna önskan, eftersom vi tror att den metod som Mertens lär ut kan vara av värde för en del människor.

Avsikten med skolan är först och främst, upplyser Mertens, att visa eleverna en väg till inre frigörelse, så att de inte behöver vara slavar varken under sig själva eller under andra, och inte heller under droger eller mediciner. Vägen till denna frigörelse är disciplinering av sinnet, och undervisningen skall främst bestå av sinnesträning som ger ökad förmåga att ge akt på det egna tankelivet.

Efter grundkursen i meditation kommer eleverna att gradvis ledas vidare till hantverk, som då kan utföras med all den skapande uppmärksamhet som fordras.

Sinnesträningen grundas på **vipasana bhavana**, en gammal buddhistisk meditationsmetod. Men Mertens har även egna idéer grundade på de erfarenheter han vunnit som lärare vid Meditation and Experimental Youth Development Center "De Kosmos" i Amsterdam.

Människan bör undervisas i hur hennes tanke kan bli hennes lydiga tjänare, säger Bruno Bertens, hur

den kan bli ett verktyg till hennes disposition precis som fötterna, händerna, ögonen etc.

För sin meditationsskola, som avses bli ett arbetande kollektiv, behöver Mertens ett stycke mark på 5 till 10 hektar, vari kan ingå såväl odlad mark som skog. Området bör helst vara beläget vid stranden av en sjö eller älv i lugn och orörd omgivning med möjlighet att utöka det vid behov.

Finansiell hjälp behövs.

Adress: Bruno Mertens, Zuidzijde 72 a, Bodegraven, Holland.

OPINIONSUNDERSÖKNING OM STAT OCH KYRKA

I februari i år gjorde Religions-sociologiska institutet i Stockholm en opinionsundersökning om stat och kyrka. 523 slumpmässigt utvalda personer intervjuades. 58 procent förklarade att om man i en framtid skulle bli tvungen skriva på en blankett och begära inträde i Svenska kyrkan för att få tillhöra den, så skulle de göra det. (Precis samma siffra fick Svenska Gallupinstitutet 1969.) 17 procent visste inte, och 25 procent skulle inte begära inträde. I åldersgruppen 16—25 år var det 52 procent som skulle begära inträde, i gruppen 26—50 år 57 procent, medan bland dem som var över 50 år hela 74 procent ville begära inträde. Men om det gällde att betala en högre medlemsavgift än den nuvarande kyrkoskatten för att få vara med i Svenska kyrkan, skulle endast 12 procent göra detta. (Svenska Gallupinstitutet fick 1969 siffran 37 procent.) 31 procent visste inte och 57 procent ville inte betala den högre avgiften för att få tillhöra Svenska kyrkan. Villigheten att betala högre avgift fördelade sig på olika åldrar på följande sätt: 16—25 år: 16 procent; 26—50 år: 5 procent; över 50 år: 22 procent. (Den låga siffran för mellangruppen beror kanske på att familjen i de åren tar både intresse och pengar i anspråk mer än eljest.)

58 procent säger sig alltså vilja tillhöra våra fäders kyrka, om de måste anmäla sitt inträde och slipper betala något extra. Men om det blir fråga om att betala mer, är det bara 12 procent som är intresserade. Den senare siffran stämmer någorlunda med Religionssociologiska institutets uppskattning för några år sedan att ungefär 500.000 personer var religiösa inom Svenska kyrkan och 300.000 inom frisamfunden.

SKADANDETS TRÄD

På vårens äng
allena
står linden
tung av ljus

Som bländad
inifrån
av helig klarhet
hon viskar sakta
för sig själv

Min panna rör
vid hennes fot
Sjung för mig
om din syster
det heliga trädet

Och linden sjunger:

Något inom dig
vakar alltid
under Skådandets Träd

Känn dess stam
i ryggradens pelare
Hör blodets sus
i ådrornas grenar

Lyssna

Låt händerna vila
slutna kring radband
av sandelträ

Andas lätt
och stilla

Öppna din hand
Ögonblicken
är radbandets pärlor

Tag mot dem
uppmärksam
utan att döma
om ont eller gott

Ge dem frihet
att öppna sig

Ge dig frihet
att ana
vad livet vill dig

Sorglös
låt stunderna falla
som färgrika blad
du människoträd
tacksam
ty intet ögonblick
är utanför

Låt nya stunder
slå ut i blom
rotade djupt
i Det som ÄR —
Evigheten
och Nuet

Elin Lagerkvist

BOKRECENSIONER

SLUMPEN ÄR VÅR FADER

”År 1965 fick den franske biokemisten Jacques Monod Nobelpriset i fysiologi tillsammans med sina landsmän genetikern François Jacob och mikrobiologen André Lwoff för deras upptäckter rörande genetisk styrning av enzym- och virussyntes.” 1970 utkom Monod med den förargelseväckande boken ”Le hasard et la nécessité” — 1972 i svensk översättning av Ingrid Krook med titeln ”Slump och nödvändighet” (Aldus, ca-pris inkl. moms 22:—). Arbetet, som på grundval av modernt biologiskt vetande bestrider existensen av en Gud eller skapande princip, har fått en närmast jättelik framgång, i varje fall har det sålts i stora upplagor, i Frankrike i över 400.000 exemplar, och det har även blivit mycket läst och kommenterat på andra språk.

Monods framställning är språkligt svår (anmälaren har bara läst den svenska versionen) bemängd med specialtermer från biologin. Åtskilligt blir tyvärr obegripligt för den i ämnet inte initierade. Men det hindrar inte att man kan ha stort utbyte av den mödosamma läsningen. Jacques Monod representerar otvivelaktigt mänsklig vetenskap och naturfilosofiskt tänkande på högsta nivå.

Budskapet, som framförs, är att hela världen är ett verk av slumpen — i förning med nödvändighet, som slumpen skapar. Ingenting tyder på verksamheten av högre, skapande intelligens. Levande varelser är biokemiska maskiner: det är helt igenom fråga om spontana kemiska reaktioner och inget annat. Organismernas uppbyggnad, fortplantning och alla ändamålsenliga reaktioner på bakterie- och virusangrepp, skador m.m. har en mekanisk, kemisk styrning. Det rör sig om lagbundna reaktioner, som ytterst är slumpens frukter, men de överförs från en individ till dess avkomma genom en automatisk ärftlighets- och konstansmekanism, som bevarar de egenskaper som uppkommit, om de visat sig så ändamålsenliga att individen kunnat fortleva och föröka sig. ”Slumpen infångas, bevaras och reproduceras genom konstansmaskineriet och förvandlas så till ordning, regel och nödvändighet.” Utvecklingen, alltså förbättringarna och nyskapelserna i biosfären, beror på slumpvisa förändringar, mutationer, i organismernas arvsmassa, d v s störningar i den genetiska koden, varvid icke ändamålsenliga variationer bortfaller genom naturlig selektion. Evolutionens ”uppåstigande tendens” är en oundviklig

följd av de fortplantningsmekanismer, som blivit rådande. Allt detta förklarar Monod i detalj utifrån sina kunskaper som biokemist. Han beskriver också ingående kroppens biokemi: ett underbart samspel mellan en mångfald olika delar, till synes i detalj planerat på mest effektiva sätt — men enligt Monod nu och från början bara mekaniska, kemiska reaktioner.

Och Monod har rätt. Sakerligen fungerar de levande organismerna — i varje fall i stort sett — mekaniskt, fränsett ”anden” i maskinen. Hur skulle det kunna vara annorlunda? Organismerna måste väl vara automatiska för att överhuvudtaget kunna fungera; i annat fall hade varje maskin, d v s levande organism, måst ha en ständigt närvarande ”ingenjör” som övervakade den. Att den biologiska sidan av djurriket utgörs av automater kan inte vara någon överraskning från teistisk ståndpunkt.

Man finner i detaljernas samspel ingen punkt, där ett gudomligt ingripande kan förutsättas, förklarar Jacques Monod och stödjer sig på modernt biologiskt vetande. — Men vad säger att den ytterligt komplexa levande **helheten** är slumpens verk? Är helheten endast summan av sina delar? Eller finns det en planritning, ett organisationskraftfält, som allt följer? Monod har stött på denna invändning, bl. a. i ”Beyond reductionism” av Koestler och Smythies (Hutchinson, London, 1969). Men han avfärdar den med förakt. ”Organicisterna” och ”holisterna” visar endast sin djupa okunnighet om den vetenskapliga metoden, menar han.

Det enda man får göra, hävdar Monod med eftertryck, är att iaktta skeenden och strukturer. I den mån som man tolkar detta som uttryck för övermänskliga och övernaturliga principer, överger man ”objektivitetspostulatet”, d v s vetenskapens a prioristiska krav på objektivitet, att ta en sak för vad den är och inget mer. Om man tolkar in en medveten plan i universums uppbyggnad, så grundar man detta uteslutande på vår ännu så länge bristande kunskap om de fullständiga mekaniska förloppen.

Och Monod har rätt. Vi människor vet ingenting om några gudomliga principer. Vi kan endast observera företeelser, reaktioner. Men när Monod påstår att han bara ser och inte tolkar, misstar han sig då inte? Den ”analytiska” syn han har, innebär ju ett bestämt ställningstagande till naturskeendets innebörd, en tolkning att strukturerna inte är medvetet planlagda

— trots att den tanken ingalunda är långsökt, det visar Monod själv i inledningen till kapitel 8 — utan slumpvis uppkomma under en lång utveckling. Såvitt jag förstår är det inte självklart, ens från strängt biologisk synpunkt, att förklara cellernas organisation i de komplexa organismerna enbart med hjälp av spontana, nödvändiga kemiska reaktioner. De organiska ”maskinernas” konstruktion, där var sak har sin meningsfulla plats, kan vara något mer än ”slump och nödvändighet”. Ja, den antyder en bakomliggande plan. Många naturforskare har också gett uttryck för en sådan uppfattning, t. ex. Gösta Ehrensvärd i Sökaren nr 1, 1972.

Monod utgår helt och hållet från biologin, hans eget vetenskapsområde. Däri ligger väl också framställningens största svaghet. Om det irrationella i tillvaron vet han inte mycket. Medvetandets säregna natur går han förbi. Parapsykologi och mystik, religionens underverk och ”mind over matter” (andens makt över materien), de la Warr-radionin tillhör inte hans värld. Och eftersom hans utgångspunkt således är ett stympat, ofullständigt universum, blir hans resultat missvisande. Monods naturfilosofi är ingalunda sista ordet i frågan om de levande varelsers uppkomst.

SM

ÄN EN BOK OM JESUS

Vi västerlänningar kan inte släppa Jesus. Åter och åter kommer vi tillbaka till denne judiske man, som levde för 2.000 år sedan, försöker besvara frågorna vem han var och vad han ville. Ja, han är ju vår religionsstiftare och gud, någon annan har ”vi” ju inte. ”Herre, till vem skulle vi gå?”

Boken ”Jesus i dåligt sällskap” (Askild & Kärnekull) är ett av de många tappra försök som gjorts att teckna Jesu bild. Författaren är en österrikisk teolog och katolsk kaplan, Adolf Holl.

Men det är ingen from naivitet som gett Holl inspiration till boken. Den försöker inte rättfärdiga någon absurd teologi, utan är ett ärligt försök att spana genom tidernas töcken för att upptäcka den märkvärdige nazaréen, se vem han var och hur han förhöll sig till omgivningen, höra vad han sa.

Den lärdom boken ger är väl densamma som tidigare arbeten i genren: Jesu historia kan inte skrivas, hans tal kan inte refereras. Envar kan spekulera efter eget huvud, tolka, bedöma, analysera, men

allt blir på fri hand: den tecknade personen själv är oåtkomlig.

De ”evangeliska” berättelserna om honom som kallas Herren, Messias, Mänskasonen är tillkomna i religiös iver, i tro — en tro vilken, då som nu, är mot allt förstånd. Det saknas pålitliga dokument, vittnesgilla informatörer från den tiden.

Men låt oss ändå se vad Adolf Holl har att säga. Det mest intressanta i den Jesus Holl funnit är väl att han var en klandrare av etablissemangen (för att använda ett modernt ord). Han vände sig mot prästerna och teologerna, mot de religiöst praktiserande fariséerna och de besuttna. Han var ingen välanpassad person med fint sätt. Nej, skriver Holl, han var ”ganska opålitlig, en förargare och provokatör, en stötesten och skandalmakare”. Hans motståndare kallade honom förvillare och uppviglare av folket.

Skulle något motsvarande hända nu, t. ex. att en person dyker upp i kyrkorna, träder ut i mittgången, tar ordet från prästen i predikstolen och klandrar religionen i grunden, då vore det mycket opassande, ty så gör man bara inte. Gör man det ändå, blir man ansedd överspänd eller riktigt galen och förs ut ur kyrkobyggnaden med milt våld, kanske för mentalvård.

Jesus var en sådan figur som bröt stilen, underkände den etablerade religionsutövningen och -undervisningen och tog heder och ära från präster och trosfolk. Samtidigt umgicks han i dåligt sällskap. Tullare och prostituerade hörde till hans bekantskapskrets. Jesus, själv av ringa härkomst, höll till bland småfolket, inte bland de höga herrarna. Han hade förkärlek för de fattiga, de utstötta, de syndiga, de föraktade. Det var för dem som han framför allt predikade. ”För fattiga förkunnas glädjens budskap.”

Jesus var äkta. Han var en genomsådare, ett etiskt geni. Och han hade självständighet och kurage nog att säga ifrån.

Men var Jesus verkligen ”stor”? Var han inte också en religiös svärmare, överspänd fanatiker, villolärare? Holl framhåller en viktig sak, som ligger Jesus i fatet: han trodde på och predikade att världens ände och domen snart skulle inträffa. Hans förkunneelse och varningar måste ses mot bakgrunden av hans tro att den gamla världsordningen närmade sig sitt slut. Men denna Jesu stora villfarelse, som var hans inspiration, hindrade ändå inte att hans lära vann fler och flera anhängare för att till slut stå som en av de etablerade världsreligionerna. Tala om att bli berömd efter sin död!

Dock: någon religionsstiftare var aldrig Jesus. Han lade aldrig medvetet grundstenen till en ny lära. Han var en i raden av judiske män som tagit på sig profetens roll för att vara en sanningens röst

i en mörk tid. Han var en anklagare, en stridens man — liksom sina föregångare — och han varnade för synden och orättfärdigheten. Ty i himlen fanns Gud.

Jesus var en människa, men hans troende har gjort honom till Gud. Men ”för-gudningsprocessen lider i dag mot sitt slut”, skriver Holl, ”den tillhör historien. Om Jesus i ny gestalt kan få en trött kristenhet att vakna, därom vet vi intet och hoppas allt. I detta hopp har i varje fall denna bok blivit skriven.”

Jesus hade etisk klarsyn. I vrede och intensitet anklagade och varnade han den tidens religiösa ledare, ty de levde inte efter den lära de förkunnade. Jesus hade inget intresse för sådant som prästerskap, religiös hierarki, stiliga kyrkobyggnader. Den religiositet han talade för var sinnelaget och kärleksgärningarna. Holl skriver: ”Kort sagt, prästerskapen i vår tids stora kyrkor, deras klerus alltså, kan inte legitimera sig genom att åberopa Jesus. Jesus själv hade andra avsikter, så mycket står fast i dag.”

Ja, denne läsare undrar om inte Jesu anda, tillämpad nu, skulle resultera i samma kritik mot de professionella troende som då — mot prästerna, biskoparna etc. som har religionen som lönande inkomstkälla utan att mycket föra ut Jesu radikala kärleksanda i samhället. Genomsådaren Jesus skulle säkert ha funnit mycket att klandra i vår tids kristendom. Och hans framträdande skulle förbittrat ha bekämpats av dem som etablerat sig som Guds språkrör.

Men en Jesus i vår tid är en orimlighet, i varje fall i ”möblerade rum”. Vi är ju i allmänhet tillräckligt upplysta för att inte tro på tidens snara, ”eskatologiska” slut.

SM

SVARLÄST ESSÉN

Rättslös hälsa heter en nyutkommen bok av doktor Lars-Erik Essén (bokförlaget Vita Nova, Kullagatan 58, 252 20 Helsingborg, 325 sid., pris 28:— inkl. moms). Essén beskrivs på baksidan som ”läkare med specialistbehörigheter i in- värtas sjukdomar och hudsjukdomar, känd förkämpe för fria terapeutiska alternativ och med långvarig erfarenhet av dessa”.

Boken tar upp en rad väsentliga frågor kring problemet ”Bör samhället bekämpa de minoriteter som vill slå vakt om vår inre miljö?”. Med andra ord: Är det säkert att den nu förhärskande medicinska verksamheten, styrd av Socialstyrelsen och läkemedelsfabrikerna och baserad på ”vetenskap och beprövad erfarenhet”, är den bästa metoden att ge läkedom åt människor? Dr Essén beskriver andra alternativ — en biologiskt inriktad medicin, där läkemedlen tas direkt från naturen och inte tillverkas syntetiskt, där

man strävar efter att se människan inte som ett dött objekt utan som en levande helhetsvarelse i ett trefaldigt perspektiv: kroppsligt, själsligt, andligt. Det är i första hand den antroposofiskt orienterade medicinen som presenteras. Utomlands har man sedan 50 år en omfattande erfarenhet av dess metoder, som tillämpas vid åtskilliga sjukhus. Ett antroposofiskt preparat mot cancer har blivit internationellt uppmärksammat. Men i Sverige får det inte användas, och de läkare som företräder den antroposofiskt orienterade medicinen i Sverige blir mer eller mindre trakasserade av myndigheterna.

Diskussionen är grundlig, och boken är mycket systematiskt uppställd, ungefär som en vetenskaplig avhandling. Men tyvärr har den också en allvarig nackdel som ofta vidlåder vetenskapliga avhandlingar: den är i långa stycken ytterligt svårsläst, för att inte säga nästan oläsbar för gemene man. Språket är alltför ofta invecklat och krångligt som i en statlig utredning, fyllt av främmande ord som i regel inte förklaras och som torde ligga utanför den vanlige läsarens ordförråd, hur intresserad han än må vara. Även när det finns enkla svenska uttryck använder förf. gärna främmande ord och tillkrånglade meningsbyggnader.

Om boken översattes till vanlig svenska och skars ner till hälften skulle den kunna starta en välbehövlig diskussion på detta verkligen livsviktiga område. Nu är den tyvärr endast läsbar för folk som är vana att plöja genom vetenskapliga avhandlingar eller offentliga utredningar. Jag vill dock varmt rekommendera alla som behärskar språket att ta del av de fakta som dr Essén lägger fram — de är viktiga!

Nils-Olof Jacobson

”YOGA-MEDITATION & YOGA-AVSPÄNNING”

EP-skiva i stereo av
BERT YOGA JONSON

Pris: 15:— plus porto

YOGA-KOMPENDIUM

(praktisk yoga, meditation m.m.)

Pris: 14:— plus porto

”BLÅ YOGA KOSMOS-VINKLAR REINKARNATIVT”

(innehåller bl. a. zen och reinkarnation)

EP-skiva 12:— plus porto

Yoga-Kultur, Box 5070

402 21 Göteborg 5. Tel. 031-24 07 97

SM:

DET HELIGA

Ibland får jag höra att kristet troende bland Sökarens läsare blir "sura" över kristendomskritik som här förekommer. Nå, det verkar kanske inte så farligt — sura är vi väl litet till mans emellanåt av skilda orsaker, eller kanske inte för något annat än att vi finns till. Någon verklig förbittring på grund av kritiken av Jesus och tron på honom har jag inte märkt. En del troende glider bara stilla ut ur prenumerantskaran, ibland rentav med några uppskattande ord om tidningens innehåll.

Men naturligtvis är det åtskilliga som blir illa berörda av kritik mot Jesus och bibeln. Och det kan inte vara på annat sätt. Alla känner vi någon olust inför klander av det som vi tror på. Men sällan går denna olust ner på djupet av vårt väsen. Vi lever i ett s. k. pluralistiskt samhälle och är vana att konfronteras med meningar av skilda slag; ofta tillhör vi åsiktsminoriteter.

Några tycker att man inte skall tala illa om det som är heligt. För många står Jesus av tradition som ett självklart uttryck för det heliga, för sanning, godhet och livsmening. Tron på Jesus kan för dem vara förknippad med själva det faktum att de finns till som andliga varelser. Att klandra honom är då som att sätta en klack i människans öga.

Men är Jesus "helig"? Kan han stå för allt det goda som vi tror eller hoppas på?

Om jag finner anledning att införa artiklar som ifrågasätter Jesu ställning som sanningen och som andlig ledare för mänskligheten, och om jag personligen finner honom inte bara otillräcklig utan rent falsk i sina pretentioner, så betyder det inte

att jag avvisar de goda, "heliga" ideal som kan vara förknippade med tron på Jesus. Kärleksidén och dess värde har ofta framhållits i denna tidning. "Hypotesen Gud" har för svarats, fastän den måste ifrågasättas.

För mig är bibelns Jesus inte helig. Jag finner Jesusgestalten övervärderad. De troende har i sitt hjärta en bild av Jesus Kristus som inte så väl svarar mot en rimlig beskrivning, som utgår från evangelieberättelserna i bibeln.

Det är alltid svårt för människor att gå ifrån det som av hävd har framställts som det goda och sanna. Vanans makt är stor, enkelt uttryckt. Och de invanda, heliga tingena efterlämnar också ett tomrum. Tryggheten synes försvinna, människan förlorar sin förankring i en visshet, som gjort livet dragligt.

För mig personligen är det emellertid klart: Jesus var inte en gud — varken Gud själv eller Guds son i någon rimlig mening. Inte heller var Muhammed Guds språkrör. Och Buddha var ingen fullkomligt "upp-lyst".

Men livet förändras inte mycket för dessa insikers skull. Dess vidunderliga mysterium kvarstår. Själens gåta är fortfarande olöst. Livets yttersta mening är ännu obekant.

Allt är som förut.

Det heliga är anden: medvetandet, själen, som finns i alla levande varelser.

Vår existentiella förankring har vi i vårt eget andliga väsen, vars natur vi visserligen inte kan förstå men som synes existera i en tids- och rumslös verklighet, eller kanske snarare är denna verklighet.

SÖKAREN

Nr 6 1973 Årgång 10

Adress: Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Postgirokonton: 70 60 47-8

Tel: 08/69 60 27

Red o ansv utg: Sven Magnusson

Konsulter:

Roland Adlerberth

Nils-Olof Jacobson

Bo R Ståhl

PRENUMERATIONSPRISER

Helår (10 nr) 32:—

Halvår 17:—

I Norge och Danmark kan prenumeration ske med svensk postgiroanvisning.

I Finland kan inbetalning göras till Akademiska Bokhandeln, Postbox 128, 00 101

Helsingfors 10, postgiro 53 33 2. Helår kostar då 24 mk, halvår 13 mk.

Annonspriser (moms tillkommer):

Helsida 400:—, halvsida 250:—, småannonser 8:— per cm men minst 24:—.

Copyright resp. förf.

Tryckt hos

LJUSDALS TRYCK AB

Ljusdal 1973

INNEHÅLL:

Olle Hjern:

Mithraskulten i antiken 1

Fallet Barbro Karlén 6

Nils-Olof Jacobson:

Den farliga reinkarnationen 8

Intervju med Jesus 10

Claus Oreskov:

Swami Narayanandas budskap 12

Två dagsedlar av Percival 18

Roland Adlerberth

Utländsk bokvandring 19

Finns Gud? 22

Bokrecensioner 26

SM:

Det heliga 28